

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana,
Puccinljeva ulica št. 5, II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 4.50 L, polletno
9.- L, celoletno 18.- L; za inozemstvo: celoletno 24.- L
Posamezna številka 50 cent.

Prenovljeni velesejem prikazuje gospodarstvo Ljubljanske pokrajine in vse Italije

Po priključitvi Ljubljanske pokrajine v Italijansko Kraljevino je oblast z vso poznano širokopoteznostjo prešla k delu, da se nova pokrajina tudi gospodarsko vključi v skupnost mogočnega Italijanskega Imperija, ki odgovarjajo pomenu mlade pokrajine in njenemu zemljepisnemu položaju.

Na žalost so bile gospodarske vezi med novo in starimi pokrajinami kraljevine še malo razvite. Trgovci in konzumenti naše pokrajine vse premalo poznajo mnogoštevilne izdelke italijanskih industrij, po drugi strani pa starim pokrajinam kraljevine ni zadostno znana proizvodna moč in sposobnost nove pokrajine, bodisi v industrijsko-obrtnem, bodisi v industrijskem proizvodnjem. Ljubljanski velesejem naj torej poda potrošnikom Ljubljanske pokrajine čim popolnejšo sliko italijanske narodne proizvodnje, obiskovalcem iz starih pokrajin pa naj predoči krajevno produkcijo in njene poljedelske, tehnične, industrijske, obrtniške in umetnostne vire ter vse gospodarske značilnosti nove pokrajine.

V tem je posebna važnost letošnjega Ljubljanskega velesejma, ki mu je naloga, da krajevno gospodarsko delavnost učinkovito usmeri gospodarstvu Kraljevine. Upošteva-joč vse to, bo velesejem razdeljen v dva dela gospodarstva: industrija in obrt ter kmetijstvo. Obe skupini pa bosta ločeni tako, da razstavlja ljubljanska pokrajina zase, ostale pokrajine pa skupno.

V industrijskem delu

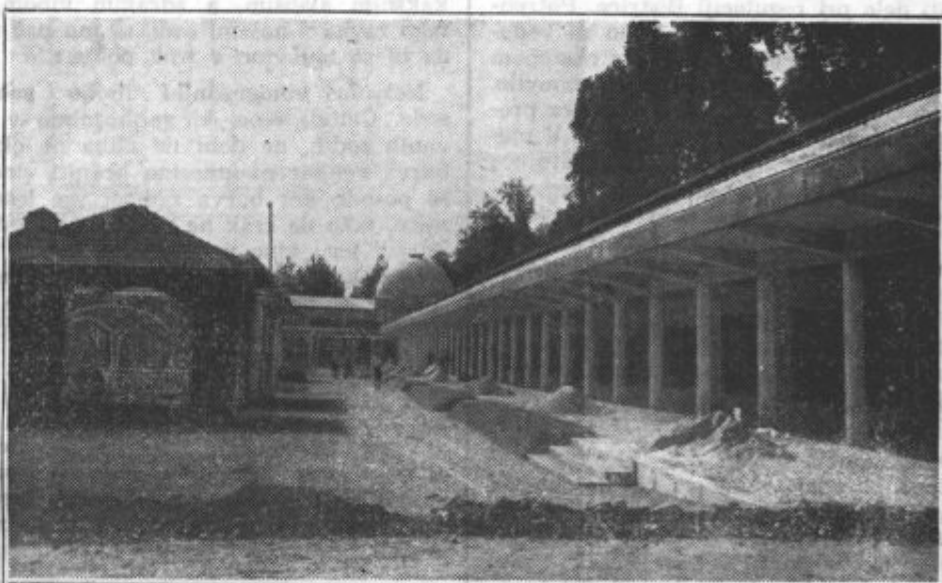
bodo stare italijanske pokrajine razstavile kovinsko industrijo, najrazličnejše stroje, kmetijske stroje in orodje, kolesa, motorna kolesa, avtomobile, pisalne in računske stroje, fino mehaniko, elektrotehniko, razne instrumente, radijske aparate, peči, štedilnike, športne potrebščine, igrače, tekstilno industrijo, konfekcijo, modo, kožuhovino, usnje in konfekcijo usnja, čevlje, papir, knjige, pisarniške potrebščine, najraznovrstnejše izdelke bogate kemične industrije, farmacevtske pripravke, fotografske potrebščine, razna živila, konzerve, alkoholno industrijo, razni gradbeni material, glasbene instrumente in še mnogo drugega.

Posebej je treba podčrtati turistično razstavo, ki bo zelo reprezentativna in nameščena v novozgrajeni kupoli, dalje razstavo monopolskega blaga (tobak, sol), razstavo avtomobilskega kluba R. A. C. I., razstavo vseh italijanskih paroplovnih družb in razstavo največjih italijanskih zavarovalnic.

Prav posebno pozornost bo vzbujala

velika razstava italijanske umetnostne obrti

Sodeluje 60 razstavljalcev iz sledečih 16 pokrajin: l' Aquila, Ancona, Bari, Bologna, Cagliari, Catania, Firenze, Genova, Lecce, Napoli, Palermo, Roma, Torino, Venezia in Bol-

Delni pogled po dolgi vrsti novih paviljonov

zono. Razstavljeni bo keramika, harmonike, zlatnina, čipke, potrebščine za kadilce, kovinski izdelki, ročno vezane preproge, lesni izdelki, ročno tiskane tkanine, izdelki iz terakote in alabastra, izbrani mozaiki, izdelki iz slame, lutke, slikano steklo, filigranska dela, slonova kost, korale, kameje, modni izdelki, umetno cvetje, gumbi, torbice, muransko steklo, lesene ovratnice in keramični izdelki.

V posebno velikih paviljonih, v obsegu po 400 kv. m in več bodo razstavila ministristva za javna dela, kmetijstvo in promet, goriška pokrajina, tovarne Fiat s svojimi raznimi motorji za zemljo, zrak in vodo, Ital-Viscosa s tekstilnim blagom, Montecatini s kemičnimi izdelki.

Na velesejmu ob Lattermannovem dreveredu bo železniško ministristvo razstavilo najmodernejše železniške lokomotive in razne potniške vagona. Za ta vlak bodo speljane posebne tračnice od tržaške železniške proge preko Tivolija na velesejem.

Ljubljanska pokrajina

bo prikazala vso svojo današnjo industrijsko in obrtniško proizvodnjo. Zlasti naj opozorimo na lesno industrijo in obrt (pohištvo, pete, sodi, vozovi, igrače itd), tapetništvo, peči, štedilnike, keramiko, tekstilno blago, usnje, konfekcijo usnja in čevlje, kemijo, rudniške produkte, papir, kovinsko in strojno industrijo, elektrotehniko, gradbeni material, živilsko industrijo.

Posebne zaokrožene razstave bodo tvorile obrt, kjer bo razstavljalo večje število obrtnikov najrazličnejše izdelke in pa hišna domača obrt s čipkami, vezeninami, ribniško suho robo, lončarstvom, kmečko keramiko, domačimi tekstilnimi izdelki, igračkami itd.

Nemčija bo razstavila kolesa, motorna kolesa, šivalne, pletilne, pisalne, računske, razmnoževalne stroje, stroje za obdelovanje lesa, polnilna peresa, elektromedicinske aparate, radijske aparate, knjige, kemične proizvode, modne izdelke.

Poljedelstvo Italije

bo prišlo na letošnjem Ljubljanskem velesejmu do zelo vidnega izraza. Nacionalna zveza pokrajinskih združenj poljedelcev iz Rima bo razstavila v posebnem oddelku na 160 kv. m, med drugim tudi razna semena, konopljo, vino, sadje, grozdje in sir. Italijanska zveza poljedelskih združenj iz Rima bo v posebnem velikem oddelku mimo drugega razstavila tudi razne kmetijske stroje in orodje, razna gnojila, sredstva za zatiranje sadnih škodljivcev, semena, razna živila, sadje in vino. Velik del paviljona goriške pokrajine bo tudi posvečen kmetijstvu. Razstavljeno bo sadje, grozdje, kandirano sadje, vrtnarski pridelki Vipave, marmelada, mlečni proizvodi, vino, okrasno drevje, lepotično zelenje. Posebno pozornost bo gotovo vzbujala obsežna razstava in pokušnja najboljših italijanskih vin. Ta razstava vin bo nameščena v prejšnji veliki sejmski restavraciji, kjer bodo na razpolago tudi dobri mrzli prigrizki in Meinlova črna kava. V posebnem oddelku bo prirejena razstava vseh vrst sira italijanske produkcije, ki bodo občinstvu na pokušnjo in naprodaj. Za ljubitelje sira bo to nekaj svojevrstnega, saj je italijanska produkcija sira svetovno znana.

Kmetijska razstava Ljubljanske pokrajine bo prikazala italijanski javnosti stanje svojega kmetijstva in njega važnost v okviru prekrbe v vojni se nahajajoče kraljevine. Imela bo devet oddelkov: poljedelski, vrtnarski,

sadjarski, vinarski s pokušnjo vina, mlekarski, čebelarški s prodajo medu, zdravilna in aromatična zelišča s pokušnjo zdravilnih čajev in likerjev, gobarstvo, male domače živali. Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata bo prikazal avtarkične možnosti kmetijskih proizvodov Ljubljanske pokrajine.

Tako bo letošnji, obilno založeni Ljubljanski velesejem, s svojimi novimi, moderni razstavni tehniki ustrezajočimi dvoranami in z lepo urejenim sejmiščem nudil popolnoma novo, zunanje in notranje lice.

Popotnikova torba

Šentruperško pismo

St. Rupert, 27. septembra

Po dolgem času se naš obmejni St. Rupert spet oglašča. Kakor znano, v našem kraju so se poslednja leta vršila velika javna dela. Tudi Visoki komisariat je pokazal takoj veliko zanimanje ter se je v juliju začelo nadaljevati delo pri regulaciji Bistrice. Potrebni so dobili delo in zaslužek. Delo za vodovod v Kamnju pri Petelinu, ki je z nastopom vojne zamrlo, se bo sčasoma spet obnovilo, nakar bosta dobila St. Rupert in okolica prepotrebni vodovod z dobro pitno vodo. V mesecu juniju je bila tudi pri nas potujoča zdravstvena kolona. Njen blagodat je preskusilo veliko število ljudi. Za to res človekoljubno organizacijo je narod hvaležen Duceju. Žitna letina je bila še dokaj ugodna, sadja pa ni veliko, ker je ob času cvetenja deževalo. Pravkar se dograja velika in moderna sušilnica pri Gorevcu v Kamnju. Sušilnica bo vsem v veliko korist, predvsem revnejšemu sloju, ki dobro ve ceniti suho sadje.

Upa poln je marsikateri vinogradnik zaradi lepo obetajočih vinogradov. Kakor naš kraj slovi po svojih vinogradih in dobrem cvičku, bi pripomnili, da bi še veliko bolj lahko slovel, če bi se ljudje bolj živo zanimali za čim boljše pridelavo vina. Pravi strokovnjak v našem kraju je ugledni kamnjiški posestnik Franc Bartolj. Daleč naokoli slovi znana hostnikova »vinšca« po svoji čistosti in vrednosti. Krompirja smo malo pridelali in hudo veliko ga je segnilo, ali, kakor vedno, upajmo, da bomo srečno pririntili do nove letine. Umrljivost je majhna v našem kraju.

Vsem nam je ugajal poslednji »Domovnin« roman »Junaštvo in zvestoba«. Takih romanov si še želimo. Tako, draga »Domovina«, pozdravi vse svoje naročnike in bralce širom Ljubljanske pokrajine.

Pripravimo posodo za trgatve!

Novo mesto, 1. oktobra

Lepa jesen utegne v znatni meri pripomoči, da bo letošnji vinski pridelek prav dober, četudi ga ne bo toliko, kolikor si ga naši vinogradniki želijo po lanski slabi letini. Vinogradniki naj v oktobru počakajo s trgatvijo, kolikor dolgo bo le dopuščalo ugodno vreme. Predvsem pa naj letos skrbno pripravijo klet in posodo, da bo vinski pridelek tudi v pogledu snažnosti čim boljši. Samo od neoporečnega vina si lahko obeta vinogradnik dobro kupčijo.

O nerabljeni vinski posodi mora vinogradnik vedeti: vinske sode, ki ležijo več časa — četudi so zažveplani — v prazni kleti, je treba pred uporabo prav skrbno izprati in sicer jih je najbolje prej izlužiti s sodo in z vrelo vodo. Nato jih je treba izplakovati toliko časa, da odteka voda iz sodov popolnoma čista in brez okusa. V zatohlih sodih dobi voda neprijeten okus, ki ga težko odpraviš.

Sodarji imajo letos po Dolenjskem dosti dela. Popraviti morajo staro posodo, napraviti pa je treba tudi nekaj novih sodov. In tu se zastavlja vinogradniku važno vprašanje: kako pripraviti nov hrastov sod za vino? Takole: najprej moraš naliti vanj kropa, lahko prideneš tudi nekoliko sode. S tako vodo izpereš sod štiri do pet krat, potem ga pa

Najboljši mešetar

Tega se ni naučil doma, marveč na Francoskem, kamor je hodil vsako leto na sezijsko delo. Opazoval je, da njegov gospodar nikoli ni gnal živine na sejme, nikamor ni hodil ponujat na prodaj obilnega pridelka vina, medu, fižola, krompirja in sadja. Vedno je bil doma in kupci so neprestano oblegali njegovo hišo. Za kar pa se javlja mnogo kupcev, temu gre cena navzgor; zniža pa se, če je za blago ali kar pač hočemo kupiti, mnogo ponudnikov. To vé vsakdo.

Gospodar, h kateremu je Jermanov France, zdaj trden kmet na Sovčici, hodil na sezijsko delo, ni nikoli zapravljal časa in denarja za kupčije, likofe in mešetarine, marveč je za

vsako stvar, ki jo je hotel prodati ali kupiti, objavil v tedniku ali pa v dnevniku oglas, pa je imel takoj v hiši vse polno kupcev ali pa prodajalcev. Jermanov France je spoznal veliko koristi, ki jih je to nadvse pametno gospodarjevo ravnanje prinašalo, pa je potem tudi sam doma na svoji revščini tako začel. Kupčeval je samo z oglasi v »DOMOVINI«. Če je pa presodil, da bi kaj bolj zanimalo meščane in tržane, je pa dal oglas v »JUTRO«. In iz malega je začelo rasti veliko. France je zdaj velik kmet, trden gospodar in rad prizna, da ni boljšega mešetarja, prodajalca ali nakupovalca, kakor so oglasi. Naj bi bil vsakomur za zgled!

napolniš s čisto vodo, ki jo pustiš čez noč v njem. Drugo jutro se stara voda izlije in sod znova napolniš s čisto vodo. To se ponavlja toliko časa, dokler ne ostane voda v sodu popolnoma čista in brez vsakega okusa. Naposled se sod zakuha še z moštom ali s kakšnim slabšim, a zdravim vinom. Kdor tako ravna z novimi sodi, se mu pač ni bati, da bi se mu vino v njih pokvarilo.

Nekateri vinogradniki imajo pobarvane sode. Četudi vino, ki ga hranimo v pobarvanih sodih, ne dobi ne duha ne okusa po barvi, vendar ni umestno hraniti vino v taki posodi, ker barva zamaši vse lesne luknjice, tako da zrak ne more skozi do vina. Zaradi tega vino v pobarvani posodi ne zori tako dobro in ne dobi finega okusa in vonja. Na vinski posodi je priporočljivo le obroče pleskati ali mazati z oljnato barvo, drugače pa naj ima sod prirodno barvo.

Kako je z letino

V vsej Ljubljanski pokrajini so pridelovalci pospravili krompir s polja. Kakor je bil pridelek letošnjega zgodnjega krompirja, zlasti rožnika, prav ugoden, tako pa zaostaja pridelek poznega jesenskega krompirja, ki je

najbolj važen za prehrano prebivalstva do prihodnjega leta.

Krompir se je sicer obnesel kolikor toliko na severu Ljubljane, kjer so peščena in dobro pognojena tla, manj pa na Barju, zlasti ne na tistih njivah, ki so bile letos prvič zorane in kjer so bili prej pašniki. Zlasti so ga bolj malo pridelali revni najemniki, delavci, ki so upali, da bodo na najetih njivah pridelali za svojo prehrano dovolj krompirja. Krompirja je bolj malo, pa še tisti je droban. Krivo je temu predvsem to, da ti ljudje nimajo gnoja in pa nestanovitno jesensko vreme, ki je bilo precej deževno ter je bilo zlasti v zadnjem času, ko krompir dozoreva, le malo sončnih dni. Pač pa poročajo iz nekaterih dolenjskih in notranjskih krajev o kolikor toliko dobri letini krompirja. Upati je, da je Ljubljanska pokrajina za svojo prehrano pridelala dovolj krompirja, da ji ga ne bo treba uvažati. Bolje nego krompir se je obnesel fižol, ki pač ne potrebuje toliko gnoja. Fižolu je pomladi in poleti močno nagajala listna uš, pa si je kljub temu opomogel. Fižola bo imela naša pokrajina dovolj za prehrano. Dozoreva tudi koruza in jo marsikod že trgajo. Splošno kaže koruza kljub slabemu vremenu zadnje dni kar dobro.

Priznani posevki ozimnih žit

Osrednja komisija za semenogojstvo (Okosem) je v teku leta pregledala več posevkov ozimnih žit ter od vseh priznala za izboljšane sorte sledečim kmetovalcem:

1. Senica Jože, Dobrniče 3, ozimna pšenica, vrsta »bankut«, površina 0.20 ha;
2. Vehovec Milan, Žužemberk 63, ozimna pšenica, vrsta »bankut«, površina 0.50 ha;
3. Adamič Ana, Prapreče, občina Grosuplje, ozimna pšenica, vrsta »kolonija«, površina 0.50 ha;
4. Zajc Anton, Pristavljia vas, pošta St. Vid pri Stični, ozimna pšenica, vrsta »beltinska št. 277«, površina 1 ha; ozimna rž, vrsta »beltinska«, površina 1 ha;

5. Pevec Ignacij, St. Vid pri Stični, ozimna pšenica, vrsta »domača«, površina 1.75 ha;
6. Kmetijska gospodarska zadruga St. Vid pri Stični, ozimna pšenica, vrsta »beltinska št. 277«, površina 1.50 ha;
7. Kmetijska šola na Grmu, ozimna pšenica »beltinska št. 277«, površina 1 ha, ozimna pšenica »osješka golica«, površina 1 ha, oves jari vrste »svalof«, površina 1.40 ha;
8. Šerko Danijel, Cerknica 91, ozimna pšenica, vrsta »kolonija«, površina 0.20 ha;
9. Kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu, ječmen ozimni, vrsta »domači«, površina 0.20 ha.

Kmetovalcem se priporoča, da si nabavijo seme od navedenih pridelovalcev.

Naši državni in cerkveni prazniki

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je skladno s predpisi v Kraljevini odredil:

Državni prazniki so: dan 9. maja, obletnica ustanovitve Imperija, prva nedelja v mesecu juniju, proslava Zedinjenja Italije in njene ustave, dan 28. oktobra, obletnica pohoda na Rim, dan 4. novembra, obletnica Zmage.

Praznični dnevi z vsemi pravnimi učinki: vse nedelje, novoletni dan, dan Sv. Treh kraljev (6. januar), praznik sv. Jožefa (19. marec), 21. april, ustanovitev Rima, 9. maj, obletnica Imperija, dan Vnebohoda, dan sv. Rešnjega Telesa, praznik sv. apostolov Petra in Pavla (29. junij), dan Vnebovzetja blažene Device Marije (15. avgust), dan 28. oktobra, obletnica pohoda na Rim, dan Vseh svetih (1. november), dan 4. novembra, obletnica Zmage, praznik Brezmadežnega spočetja (8. december), božični dan (25. december).

Narodni prazniki: dan 11. februarja, obletnica sklenitve pogodbe in konkordata s Sv.

stolico, dan 23. marca, obletnica ustanovitve fašijev, dan 21. aprila ustanovitev Rima, dan 25. aprila, obletnica, obletnica rojstva Guglielma Marconija, dan 24. maja, obletnica vojne napovedi, dan 12. oktobra, obletnica odkritja Amerike, dan 11. novembra, rojstni dan Nj. Vel. Kralja in Cesarja.

Za ves čas, dokler traja vojna, se odloži praznovanje državnih praznikov, prazničnih dni in narodnih praznikov z vsemi pravnimi učinki, izvzemši vse nedelje, novoletni dan, dan Sv. Treh kraljev (6. januar), praznik sv. Jožefa (19. marec), dan Vnebohoda, dan sv. Rešnjega Telesa, praznik sv. apostolov Petra in Pavla (29. junij), dan Vnebovzetja blažene Device Marije (15. avgust), dan Vseh svetih (1. november), praznik Brezmadežnega spočetja (8. december), božični dan (25. december).

Visoki Komisar določi sproti, katere obletnice naj se praznujejo kot državni ali narodni prazniki.

Ostro italijansko plačilo za angleške letalske napade

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 29. septembra naslednje 483. vojno poročilo:

V severni Afriki delavnost topništva na frontah pri Tobruku in Solumu. Med sovražnim napadom na Bardijo je protiletalsko topništvo sestrelilo dve sovražni letali, dve drugi pa so sestrelili nemški lovci.

V vzhodni Afriki so sovražne enote poskušale napad proti našim prednjim postojankam okrog Gondarja. V topniškem ognju jih je protisunek naših oddelkov pognal v beg.

Angleška letala so napadla mesto Rodos, pri čemer so zadela nekatere stanovanjske hiše in splošno bolnišnico, kjer je bilo 12 žrtev.

V osrednjem Sredozemlju so naši lovci sestrelili dva bombnika vrste Blenheim, ki sta se v plamenih zrušila na zemljo. Sovražno letalstvo je napadlo Trapani, Marsalo in Castellvetrano z zažigalnimi bombami, Palermo, kjer je bilo po dosedanjih ugotovitvah 9 mrtvih in 26 ranjenih, in Turin, kjer je protiletalsko topništvo sestrelilo eno letalo, ki je padlo v okolico Candiola. Pet članov posadke se je ubilo.

Sovražna letala so priletela tudi nad mesto Milan, vendar pa ni bilo opaziti, da bi metale bombe. Obžalovati je treba šest žrtev, ranjenih deloma od drobcev protiletalskih izstrelkov in tri zaradi pouličnih incidentov.

Nadalje je bilo bombardirano naselje Savona Marina, kjer so bila poškodovana zasebna stanovanja. Razen razsvetljevalnih bomb in raketrov so bile odvržene tudi zažigalne in rušilne bombe ter letaki. Enako bombardiranje je bilo izvršeno nad Genovo, kjer je bilo nekaj hiš porušenih. Nekateri požari po deželi so bili pogašeni, obžalovati pa je treba enega mrtvega in tri ranjene med civilnim prebivalstvom, en gasilec je bil ubit, štiri gasilci pa ranjeni, med njimi dva težko zaradi eksplozije bomb. Drugi napad je bil naperjen na Spezio z zažigalnimi, kakor tudi z rušilnimi bombami. Požari so bili pogašeni. Ranjenih od izstrelkov protiletalskega topništva so bili štiri ljudje.

V noči na 29. t. m. so naši letalski oddelki bombardirali v nizkih poletih ladje v oporišču Malti.

Sovražna pomorska formacija, ki je odšla iz Gibraltarja, je bila sestavljena iz konvoja, ki so ga spremljale nosilka letal, ena bojna ladja, neugotovljeno število križark ter kakih 10 torpedovk. Čim so konvoj zagledala naša izvidniška letala, so takoj odletela z oporišč na Sardiniji naša torpedna letala. Lahka križarka, ki sta jo zadela dva torpeda, je bila takoj potopljena (poveljnika letalskih posadk kapitan Melley in poročnik Setti), ena lahka križarka je bila zadeta z enim torpedom (poveljnik posadke poročnik Giacopinelli), večja edinica zadeta z enim torpedom (poveljnik posadke poročnik Venturini), lahka križarka zadeta z enim torpedom (poveljnik posadke poročnik Bucceri), križarka 10.000 ton, zadeta z enim torpedom, se je nagnila in izšla iz formacije (poveljnik posadke kapitan Marini).

Takoj nato je drugo naše letalo, na katerem je bil poveljnik posadke poročnik Cristiani, zadelo isto križarko, ki se je potopila. Piloti lovskega letala v spremstvu so opazili polaganje rešilnih čolnov. Drug naval dveh skupin, ki sta jima poveljevala polkovnik Seidel in major Buri, je nadaljeval napad z naslednjimi uspehi: Ena bojna ladja je bila zadeta na krmi s torpedom, ena križarka zadeta s torpedom v sredini ter zadeta še ena nadaljnja križarka. Pri tretjem navalu sta bili še zadeti z enim torpedom lahka križarka (poveljnik posadke kapitan Grossi), z dvema torpedoma pa križarka 10.000 ton, ki se je potopila (poveljnika posadke poročnika Barioglio in Cipriani). Proti večeru je druga formacija, ki je odletela z oporišč na Sardiniji, napadla še preostale edinice in zanesljivo zadela še eno težko križarko ter eno torpedovko. vsako z enim torpedom (poveljnika posadke kapitan Maganoli in poročnik Silva)

Ako torej povzamemo, so bile zanesljivo potopljene: dve težki križarki in ena lahka ter več ali manj težke zadete s torpedi ena bojna ladja ter večja neugotovljena edinica, šest edinic manjše tonaže in ena torpedovka. Medtem ko se je razvijala bitka, so se spopadli v divjih spopadih naša in sovražna le-

tala. Šest angleških letal je bilo sestreljenih in so padla v plamenih v morje, osem naših letal se ni vrnilo na oporišča. Na čelu formacij se morajo smatrati za padle polkovnik, poveljnik vse skupine, in trije poveljniki eskadril.

Med to veliko bitko, ki je trajala od 13. do 22. ure 27. t. m., so naši letalci v čudoviti tekmi gorečnosti ter z vzvišenim prezirom nevarnosti posegli v borbo z angleškim brodomjem ne le z močjo eksplozivnih sredstev, temveč tudi s svojim pogumom ter nezadržno odločnostjo po zadetju.

Izmed trgovskih ladij, ki so bile v konvoju, je bila ena zadeta od lahke edinice Kr. Mornarice v Sicilskem prelivu, druga je bila zadeta in potopljena na odprtem morju ob alžirski obali, prav tako od edinic Kr. Mornarice, dve drugi s skupno tonažo 23.000 ton pa sta bili potopljeni v morskem odseku med Sardinijo in Tunisom po letalskih torpedih (poveljniki posadk poročniki Focacci, Belloni in di Bella).

Tako italijansko vojno poročilo.

Zadnje dni je minilo leto dni, odkar je bil sklenjen trojni pakt med Nemčijo, Italijo in Japonsko. Kakor znano, so se te velesile zvezale v zvestobi na življenje in smrt, da priberijo in ustvarijo nov red, ki bo omogočil tem trem državam in njihovim zaveznikom znosno življenje. Ob obletnici trojnega pakta so si Duce, Hitler in japonski ministrski predsednik izmenjali pozdravne brzojavke, s katerimi so obnovili prisego zvestobe do končne zmage.

Preteklo soboto se je v Rimu sestal pod predsedstvom Duceja ministrski svet, ki je sprejel nekatere važne sklepe. Duce je poročal, da je bila žetev letos nekoliko slabša kakor se je pričakovalo, vendar na boljša kakor lani. Ministrski svet je določil nakazovanje kruha na novi osnovi. Nadalje je ministrski svet odobril več dopolnilnih ukrepov, da se omeji sleherni možnost špekulacije z denarjem in živili. Vlada bo storila vse, da narod nikjer ne bo prizadet od špekulantov, še zlasti ne v pogledu najnujnejših življenjskih potrebščin.

Nemška poročila javljajo, da je bila bitka pri Kijevu končana z velikim porazom boljševikov. Nemci poročajo, da so doslej zajeli nad 665.000 sovjetskih ujetnikov in da je bilo uničenih pet sovjetskih armad. Zdaj se razvija ofenziva proti Krimu in Harkovu. Nemško topništvo pa z letalstvom razbija petrograjske utrdbe.

Po trpljenju sreča ===

Povest iz kmetijskega življenja — Napisal Zatiščan

Prvo poglavje

Človek ne ve, kaj ga čaka...
Danes se smeje in urno koraka,
jutri obstane in plaka...

»V zakonski stan želi stopiti Ivan Lesar, samski zakonski sin in posestnik, z Antonijo Brezarjevo, hišarico in šiviljo, oba iz Hruševja v domači župniji, sta danes oklicana v prvič.«

Tako se je glasil ženitni oklic v farni cerkvi sv. Valentina drugo nedeljo po veliki noči. Med ljudstvom je nastala tišina. Utihihlo je celo običajno kašljanje, ki je motilo župnika na prižnici. Ženske so se spogledovale in dregale s komolci.

V Hruševju že dolgo ni bilo posebne novice. Pred meseci so pokopali staro Melizo in od takrat ni nihče več odromal v krtovo deželo. Na Hribcih je Kovačevi Mici nedavno poginila koza in pri Kopaču v Zapotju je povrgla svinja samo enega mladiča. »Samo toliko, da je spremenila stan,« se je norčevala z živaljo branjevka Koštrunka.

Ženitve pa so bile v samotni gorski župniji jako redke in zato tem bolj zaželene. Vsi, kar jih je šlo od maše, so modrovali, da se je Lesarjev Ivan pametno oženil. Brezarjeva hiša, nevestina last, je nekaj vredna; razen tega je Tončka izurjena šivilja. In bogato teto ima, po kateri bo vse podedovala.

»Pa da je Polde ni dobi!...«

To je bilo tisto, kar je delalo mnogim glavico. Znano je bilo — vrabci so že čivkali na strehah — da sta se imela Kovačev Polde in Brezarjeva Tončka silno rada. In dolgi ljubezni — pravi pregovor — sledi poroka.

Tukaj pa se je zgodilo nasprotno, česar ni bilo pričakovati. Tončki se je približal premožni Lesarjev Ivan in Polde je odletel... Več ji je bilo za kmetijo kakor za Poldetovo čevljarstvo.

»Pa da ga ni marala,« so besedile zgovorne žence. »Taka reč se vendar ne da tako naglo razdreti.«

»Kdo ve, kako je bilo,« je namignila Koštrunka, vaška klepetulja. »Tukaj je najbrž ukazovala teta s svojim premoženjem. Mohorka ne mara Kovačev; med njimi je še vedno neko staro nasprotstvo.«

»Kakšno?«

Ženice so bile radovedne, a Koštrunka ni vedela drugega, kakor: »Teta je sitna, njej ne ustreže živa duša.« Ako bi ji bilo znano kaj drugega, bi ne bila mogla molčati.

Sosede so hvalile ženina kot najboljšega človeka. »Na rokah jo bo nosil,« so ga poveljevale. »Vsega bo imela v izobilju.«

Druga pa so ga obirale: »Fant ima tudi svoje muhe. Včasih ga prime in tedaj se rad razburi.«

»Pa ga vselej hitro mine,« se je oglasil možak, ki je čul razgovor. »Tudi lonec vzkipi in

neha vreti, čim ga postaviš od ognja. Nihče ni med nami brez napake.«

Ženice so se pričele umikati. Utihihlo je celo Koštrunka, tudi oni ni mogla nič slabega ugotoviti. Možak pa je bil ponosen, ker jim je zavezal jezike.

Nevesta je šla tisto jutro vsa srečna od maše. Pri spovedi je bila, kakor se spodobi pošteno nevesti, zato se je dlje časa zamudila v cerkvi. Tudi ženin je sledil njenemu zgledu, a je poprej opravil. Počakal jo je v trgovini, kjer sta nekaj nakupila. Nato sta se odpravila skupaj proti domu.

Lesarjev Ivan je bil postaven fant, čednega obraza in prikupljivega vedenja. Ponižno kakor volec je stopal ob strani svoje bodoče tovarišice, Verno jo je gledal in kadar je govorila, je ves očaran poslušal njeno sladko besedo.

Nevesto je obhajalo skrito zadovoljstvo. Tudi ona je bila ponosna na ženina, pa tudi na njegovo posestvo. Rada bo odložila šivanko ter se posvetila delu. Pri šivanju se je večkrat dolgočasila. Streči je morala gizdavim nevšečnicam za borno plačilo. Zdaj bo gospodinja na trdnem kmetijskem domu, vse drugo bo opustila.

Pod njenimi bodočimi načrti pa se je skrivala tiha bojazen. Prav za prav jo je občutila šele tedaj, ko je prispela v Hrušje do Kovača. Tu je opazila Poldeta, ki je stal za vogalom. Pred dobrim mesecem sta bila še prijatelja, čeprav sta se večkrat sporekla. In notem ga je odslovila. Nastopiti je morala resno in odločno, da se ga je odkrižala. Ni še pozabila, kako ji je zapretel ob slovesu: »Le čakaj! Še kesala se boš, a bo prepozno. Ne misli, da boš

Hitro nekaj italijanščine

OSEMNAJSTA VAJA

Nadaljevanje o konjunktivu in kondicionalu (pogojniku)

V zadnjih dveh vajah smo obdelovali pomožni glagol avere (imeti). Zadnji smo navedli, kdaj se rabi konjunktiv, toda nismo tega izčrpno obdelali, temveč smo zapisali le tri točke rabe konjunktiva v odvisnih stavkih. K tretji točki je še potrebno navesti, da se konjunktiv rabi v odvisnem stavku tudi tedaj, če nadrejeni stavek izraža zaslugo ali vrednost. Non mèrita che abbia un palazzo. Prevod: Ne zasluži, da ima palačo. Meritare = zaslužiti (spregatev: mèrito — zaslužim, mèriti — zaslužiš itd.) Il palazzo = palača. Četrta točka se glasi: Konjunktiv se rabi tudi v osebkovem stavku po številnih neosebnihih glagolih, zlasti po takšnih, ki so sestavljeni iz essere (biti in iz samostalnika ali pridevnika in izrekajo neko sodbo. E' giusto che abbia danaro. Prevod: Pravično je, da ima danar. (E' = tretja oseba ednine od pomožnega glagola essere). Giusto, giusta (berì: džusto, džusta) = pravičen, pravična. Il danaro = danar. Rabi se konjunktiv še v drugih primerih, kar bomo pozneje navedli, ko bomo obravnavali konjunktiv pri ostalih glagolih. Samo s pomožnim glagolom avere ne moremo navesti dovolj razumljivih primerov. Pri obravnavi ostalih glagolov bo to mnogo lažje razumljivo. Rečemo še samo, da se konjunktiv rabi še v pogojnih stavkih, kar je enako slovenščini.

Kondicional pa se rabi po večini v glavnem stavku v zvezi s pogojnim odvisnim stavkom, katerega glagol je v konjunktivu nedovršenega preteklega časa. Se avessi un amico fedele, sarè felice. Če bi imel zvestega prijatelja, bi bil srečen. »Sarè felice« je glavni stavek, čeprav v našem primeru ni v začetku celega stavka. »Se avessi un amico fedele« pa je pogojni odvisni stavek. L'amico = prijatelj. Fedele = zvest. Sarè = bi bil (kondicional zdajšnjega časa od pomožnega glagola essere). Felice = srečen.

Kakor ste videli v zadnjih vajah, hodi pomožni glagol avere pri spregatvi svoja pota, kar pač velja za vse pomožne glagole tako v

italijanščini kakor v slovenščini in drugih evropskih jezikih. Nedoločnik avere se ne čuti v vseh oblikah. Predvsem je treba opozoriti, da se tvori navadni prihodni čas iz nedoločnika, in sicer tako, da se pri avere končni e izpusti in se pridenejo končnice -o, -ai, -a itd. (glej predzadno vajo). Zraven pa se izpušča tudi predzadni e. Tako dobimo iz avere avrò (bom imel) itd. Kondicional pa se ravna čisto po prihodnem času, samo da ima seveda druge končnice: -èi, -esti, -èbbe itd. Torej avrèi (bi imel) itd.

Gerundij (il gerundio) in deležnik (il participio)

Posebnost italijanskega jezika je gerundij, ki je nekako soroden deležniku. Glasi se za zdajšnji čas avèndo = imajoč, za pretekli čas pa avèndo avuto = imevši. Deležnik zdajšnjega časa je avènte = imajoč in preteklega časa avuto = je imel. Kakšna pa je razlika med gerundijem avèndo in deležnikom avènte, se boste vprašali. Deležnik avènte ima vlogo pridevnika, medtem ko gerundij avèndo zastopa odvisni stavek. Z glagolom avere so primeri težavni, zato naj se za razumevanje poslužimo gerundija drugih glagolov. Leggèndo qualche buon libro, mi noto i passi più bèlli. Čitajoč kakšno dobro knjigo si zabeležim najlepša mesta. Namesto »čitajoč« lahko rečem »ko čitam«. Tu se vidi, da gerundij predstavlja odvisen stavek. Leggere = brati, leggitì (spregatev: lèggo, lèggi, lègge, leggiamo, leggete, leggono). Qualche = kakršenkoli, katerikoli, kakšen (za oba spola enako). Notare (spregatev: nòto, noti itd.) = zabeležiti, beležiti, zapisati, notirati. Il passo = korak, mesto (v knjigi), prehod (pasaža). Il più bèllo = najlepši (superlativ).

Velelnik (l'imperativo)

Velelnik v ednini prve osebe nima. Druga oseba: abbi — imej (non avere — ne imej), tretja oseba: abbia — naj ima; množina: prva oseba: abbiamo — imejmo, druga oseba: abbiate — imejte, tretja oseba: abbiano — naj imajo. Kakor vidimo, je velelnik skoro isto kakor konjunktiv. Le druga oseba ednine (abbi = imej) je drugačna. Pa tudi to ne drži čisto,

zakaj druga oseba konjunktiva v ednini je poleg abbia tudi abbi. V zadnji vaji nam je to pokvaril tiskarski škrat. Konjunktiv zdajšnjega časa je: Ednina: 1. oseba: abbia, 2. abbia (pa tudi abbi; ne abbija, kar je zagrešil tiskarski škrat), 3. abbia; množina: 1. abbiamo, 2. abbiate, 3. abbiano. Glej tudi zadno vajo. V tej po pomoti nismo zabeležili naglasa, zaradi česar smo zdaj to popravili. Opozorjamo ponovno, da se pri zanikanju druga oseba edninskega velelnika stvori iz nedoločnika in iz non. Torej ni prav, če rečeš: non abbi, temveč moraš reči: non avere (ne imej). Nedoločnik preteklega časa se glasi: avere avuto.

Nekaj stavkov za urjenje.

Avete dei parènti in questa città? Sì, hò un eugino; è negoziante come io (me). Berì: Avete dei parènti in kuèsta città? Sì, ó un kudžino; è negocjante kome io (me). Prevod: Imate kakšne sorodnike v tem mestu? Da, imam bratranca; je trgovec kakor jaz. Besede: il parènte = sorodnik, questo, questa = ta (za moški in ženski spol); la città = mesto; sì = da; il eugino = bratranec; il negoziante = trgovec; come = kakor. V prvem stavku stoji »dei parènti«, kar je dobesedno prevedeno »sorodnikov« (drugi sklon množine). Drugi sklon rabi Italijan namesto četrtega, kadar hoče izraziti manjše število ali manjšo količino. »Dei parènti« pomeni torej »nekaj sorodnikov«, odnosno »kakšne sorodnike«. Tako pomeni »Datemi del caffè e dello zúchero« »Dajte mi kave in sladkorja«. Kakor vidite, se tudi v slovenščini lahko rabi drugi sklon v istem smislu. Vuòi anche del latte? No, non vòglio latte, dammi del pane. Prevod: Hočeš tudi nekaj mleka? Ne, nočem mleka, daj mi (nekaj) kruha. Besede: dátemi = dajte mi (sestavljeno iz date in mi); il caffè = kava; lo zúchero = sladkor; vuòi = hočeš (od nepravilnega glagola volére; v zdajšnjem času se sprega: vòglio, vuòi, vuòle, vogliamo, volete, vògliono); il latte = mleko; dammi = daj mi (sestavljeno iz da in mi; pri velelniku se sledeči osebni zaimkek zmerom združi v eno besedo; pri enozložnem velelniku se sledeči soglasnik osebnega zaimka podvoji, zato se piše »dammi«, ne pa »dami«); il pane = kruh.

Kri potrebuje 15 sekund, da obkroži telo. Tako se torej štiridesetkrat na minuto vrne v srce. V krvi moškega je 75 odstotkov vode, v ženski krvi pa 80 odstotkov.

kdaj njegova. Združena bosta le tedaj, ako skupno pogineta!« — Te besede je izrekel srdito in maščevalno. Še zdaj ji zvenijo v ušesih.

Toda kaj ji more, ako ga je odstranila! Kako naj revše izvede svoje grožnje? Kakor ji je srce velelo, tako je morala storiti. Njena odločitev bo zdaj potrjena pred oltarjem.

Tončko je pohvalila vest, da je ravnala pravilno. Predvsem je ustregla teti, ki Poldeta ni mogla videti. In Mohorka je imela besedo, saj je slovelo njeno bogastvo. Kolikokrat ji je dejala: »Kovači ne bodo uživali mojih žuljev.« Z Ivanom pa je bila zadovoljna. Prijazno ji je stisnila bankovec in rekla: »Vzemi, ker si izbrala fanta, ne pa bedaka.«

Vzlic temu pa je bilo dekletu čedalje bolj tesno pri srcu. Begala jo je misel, da ji je Polde le lahko nevaren. Vedela je, da se mu je zamerila, čeprav ga je rahlo odslovila. Poznala je njegovo hudobnost — če bo le mogel, bo izvajal posledice. Z maščevanjem ji je zagrozil, ko sta se ločila.

»Ali bo izvršil svojo grožnjo?« To vprašanje se je zdaj zbudilo v njenem srcu. Naj jo prisili, če ga ne more ljubiti? Morda bo poskusil razdreti ženitev z obrekovanjem. Ivan je trden, s tem ji ne bo mogel škodovati. Da bi koga umoril? Ne, tako hudoben pa ni, Bog prizanesi.

Nenadno se ji je oglasila radovednost: »Kdo ve, zakaj ga teta sovraži? Nanj ima pač posebno piko. S čim se ji je zameril, da ga kar očitno zaničuje?«

Na to je hotela Tončka dobiti jasen odgovor. Neka skrivna sila jo je gnala na Dole k teti Mohorki. Izvedeti mora vse, da se bo znala varovati. Pripraviti se mora, da se bo lažje branila.

Ko je dospela k teti, se je že mračilo. Mohorka jo je prijazno sprejela. »Da si le prišla,« jo je nagovorila. »Če bi te ne bilo, bi poslala po tebe... Sam Bog te je prinesel.«

»Kaj pa je takega?« je vprašala Tončka z začudenjem. »Tudi jaz bi rada nekaj izvedela.«

»Ali tudi ti?« se je nasmehnila teta.

Dekle je kar pričelo: »Polde se nekam repenči. Bojim se, da bo skušal razdreti...«

Starki se je zmračilo lice. »Kdo ga neki posluša in kdo mu verjame? Tončka, ali je bilo tega treba? Poprej bi mu bila pokazala vrata!«

»Seveda bi bilo prav, teta. Toda soseda je hudo vreči iz hiše. In vi mi niste nikoli omenili, zakaj ga mrzite.«

»Videti ga ne morem. Na obrazu mu je zapisana hudobnost. Ali še nisi opazila?«

»Na Poldeta imate posebno piko. Pa ne poveste, s čim se vam je zameril?«

»Poldeta ni kaj priča!« — Ženica ni vedela nič posebnega. »Preveč se ukvarja s Kračarjem. vaškim postopačem. Poštenjak se ne druži s takim človekom. Nekateri ptiči pa skupaj letajo in ti so si enaki.«

Tončki se je videlo, kakor bi zvonilo nekje za gorami. Čim bolj je poslušala, tem manj je vedela, odkod prihaja zvonjenje.

Mohorka pa je nadaljevala: »Polde je vreden sin svojega očeta. Stari Kovač je delal zgago med sosedi. Mnoge razprtije so nastale zaradi njegovega jezika. Bog mu odpusti njegove grehe!«

»Bojim se, da bi ga Polde ne posnemal,« je izrekla nevesta plaho. »Zdaj ima priložnost. Kdor se ženi, tega opravljajo, kakor bi šlo za stavo.«

»Kadar umrješ, te bodo pa hvalili,« je dodala teta. »Tako je bilo in bo ostalo. Stari

Kovač pa še mrtvih ni pustil v miru. Celo mrtve je tožaril. Tožil je svojega umrlega soseda in jaz sem hodila za pričo. Tega mu nikoli ne pozabim.«

Teta je rada pripovedovala stare dogodbe, ki pa Tončke niso zanimale. »Vse to me ne briga,« je teta zavrnila skoraj nejevoljno.

»Briga pa te nekaj drugega...« Mohorka je brez zamere obrnila besedo. Važno je segla v žep po ključe in odprla omaro, iz katere je vzela majhno leseno skrinjico ter jo postavila na mizo.

Skrinjica je bila lično izdelana in na oglih okovana. Podobe na pokrovčku so bile izrezane in pobarvane. Tončki je ugajala kakor otroku igrača.

»Odprti jo!« je velela starka.

Mladenka je poskušala odpreti, pa ji ni uspelo. Zaman je iskala luknjico za ključ, obračala je skrinjico in tresla pokrov, ki se ni hotel premakniti. Teta se ji je kljubujoče rogala; šele čez dlje časa je odrinila zapah, skrit pod deščico, in pokrovček se je dvignil.

Nečakinja je ostrmela. Skrinjica je bila znatraj oblečena z mehkim modrim žametom, kamor so bile pripete stvari, ki so se svetile kakor zvezdice na nočnem nebu. Tončki se ni nikdar sanjalo, da hrani teta tolikšno dragocnost.

Mohorka je pričela razlagati: »Vidiš, te uhanne mi je podarila krstna botra. Pristno ameriško zlato — dobila jih je od brata. Štirideset let je od tegá.«

»Zakaj jih niste obesili v ušesa?« je bila Tončka radovedna.

»Zato, ker njim ljubila nakitja.«

(Dalje prihodnjice)

Tako nas vodi usoda

Vojna leta so mi že zginila z naglico v večnost. Ostala mi je prestreljena noga in mnogo spominov. Zgubil sem službo lovca in s tem združeno zeleno opravo. Položaj je postajal mučen za samca s tremi križi na hrbtu. Kam? Vprašanje, ki mi je dalo misliti! Imel sem pa v tistih časih prijatelja iz gosposke službe. Bil je to preprost človek, dobrega srca, drugače pa duhovit s pesniško žilico, ki je pa ni izrabljajal za denar, zatorej tudi svojega daru ni nikdar izdal. Do žensk ni imel veselja, a jih tudi ni sovražil, nasprotno! Vselej sem videl: čudno spoštuje ženske ta človek! Bil je pač široka duša. Voščenko sem ljubil. Tako se je namreč pisal.

Dogodilo se je, da sem nekoč brodil po okolici manjšega mesta. Sicer je tod lepa okolica, a vendar otožna. Redko grmičevje in nizka drevesa ji dajejo žaloben značaj. Nekam čudno mi je bilo tačas pri srcu. Čudil sem se temu razpoloženju. Ravno koračim po izvoženem kolovozu. Nasproti se mi priguglje možak s puške na rami. Ni se mi ljubilo pozdravljati ali celo ogovarjati lovca. Že sva bila vsaksebi, naenkrat se oglasi tujec:

»Ivan, brat po Bogu, ali si ti?«

Spoznal sem ga, bil je Voščenko. Staro prijateljstvo se je zaiskrilo. Mnogo, mnogo let naju je že ločilo, ali ločiti za vedno naju ni moglo. Čez nekaj časa sva se ločila. Jaz z naslovom svojega novega gospodarja, a Voščenko z mojim naslovom v žepu. Obljubil mi je namreč, da me obišče na mojem stanovanju v mestu in da se odtoč odpeljeva skupno na moje novo službeno mesto. Preskrbel mi je namreč službo gozdarja pri svojem graščaku.

Kmalu sem nastopil novo službo. Novi gospodar je bil bogat mož, lastnik velike graščine, oddaljene kakih petnajst kilometrov od mesta.

Služba mi je ugajala. Kmalu sem se seznanil z okoli stanujočimi kmeti, istotako precej premožnimi posestniki.

Tu pa se začne zgodba mojega življenja oziroma zgodba mojega prijatelja Voščenko. Doživela sva nekaj, česar ne bo Voščenko ne jaz nikdar pozabil.

Marta in kodrolasec

Nedaleč od gradu je živela ugledna Josipova družina. Gospodar Josip je imel v drugi hiši na koncu trga gostilno. Ne vem, kako se mu je godilo, ker s prijateljem Voščenko nisva zahajala v gostilno. Na pravem družinskem domu pa je živela njegova žena s hčerko. Trgovala je z blagom različne vrste. Bila je dostojna in pridna ženska. Skrbela je za dom in še za bogve kaj! Bila je ena izmed tistih žena, ki skrbje z vso ljubeznijo za dom in še za moža, namesto da bi bilo obratno. Njena močna postava jo je izdajala za trgovko že na sam pogled. Toda ne toliko ona, temveč mlada hčerka je malce zanimala Voščenko in mene. Pogosto sva obiskovala mater in hčer na domu. Trgovka je gojila bogve kake nade glede naju, a midva ne, vsaj zase dobro vem, da ne. Samo zanimal sem se za mlado Marto in nič več. O globljih nagibih zaenkrat ni bilo govora. Mlada Marta se je pa na videz zelo zanimala za naju, posebno Voščenko je našel milost v njenih lepih očeh. Nisem mu zavidal tega. Skrivne nade, ki so se že lahko imenovali ljubezen, je vendarle gojila od nekoga drugega. Slučaj je nanesel, da se je pri ogledovanju nekih jam par streljajev od vasi seznanila z nekim mladeničem. Bil je kodrolas, črn fant. Ne vem, če je bila njegova duša tudi tako črna kakor lasje. Nisem ga tako dobro poznal, tudi ga prevečkrat nisem videl. Pred Voščenko in menoj ga je Marta skrivala kakor čudežno prikazen; le zakaj? Midva sva sodila različno o fantu, ljudski glas ga je precej čudno slikal. Kmalu pa sva zaslutila nelep dvojno igr. Srečal sem se nekoč s fantom v gozdu. Razvil se je precej čuden pogovor. Nagovorim ga: »Kam, prijatelj?«

Fante, ogorčen nad ogovorom s »prijateljem«, mi odvrne:

»K Marti!«

Mislil je namreč, da me bo razburil in izzval ljubosumnost.

»Pa zdrav, prijatelj!«

Že spet ga je popadel sam bes. Začul sem ogorčeno kletvico za seboj. Ta me ni razburjala, ker lovec je teh precej vajen.

Prigodilo pa se je, da sem spremljal Martino mater na veselico. Zraven je šla tudi Marta. Sam zlodej je hotel, da smo srečali mladega, črnega kodrolasca. Mene srečanje ni razburjalo, tembolj pa mlado Marto. Kodrolasec je od tistega časa ni več pogledal. In to je Marto hudo užalilo. Skriva je žalovala za njim. Voščenko in mene je večkrat trdo prijemala zaradi ošabnosti in se naju je dosledno ogibala. Tako je igrala svojo vražjo dvojno igr. Spoznala sva to kaj kmalu in sva Marto skrivaj opazovala. Tako nama je postalo marsikaj jasno. Vedno se je ogibala srečanja s kodrolascem, če bi bila midva poleg. Njena ženska politika ji je narekovala, naj ima vedno več vrat odprtih. Dvoje izmed teh vrat naj bi bila midva z Voščenko. Navidez sva ji še dvorila.

Strel v silobranu

Nekoč smo šli na veselico. Prišla je tudi Marta s prijateljico Ivano, mojo oddaljeno sorodnico. Ivana je bilo odkrito dekle vselega značaja, dočim je bila Marta zakrknjena, vajena vedno le ustreči mnogoterim lastnim željam. Jaz sem se družil z Ivano, medtem ko je Voščenko prisiljeno dvoril Marti. Vrag je prinesel črnega kodrolasca. V družbi enakovrednih prijateljev se je potikal po vseh kotih. Takoj sem zaslutil, da nekaj snujejo. Da posvarim razboriteže, vzamem puško in vtaknem naboj vanjo. Opazili so to in so začeli še bolj šepetati med seboj. Opozorim nato še Voščenko. On stori enako s svojo puško. Veselica je potekala enakomerno naprej. Ko se je vse končalo, smo spremili Ivano na njen dom. Dolgo se je poslavljala od Marte. Tedaj opazi Voščenko neke temne sence. Niso naju razburjale, ker sva zaupala vsak svoji puški. Ravno ko smo se bližali prvim hišam v vasi, je nekdo močno zapiskal in planil proti Voščenko. Ta, hipno prestrašen ni utegnil sneti puške, potegnil je le svoj ukrivljeni nož in zamahnil. Dobro pogoden strel iz moje puške mu je prihranil sunek. Martin ljubljenec je vzkliknil in se zavalil po tleh. Strel je prestrašil ostale, da so pobegnili. Spravili smo ranjenca v domačo hišo. Strel mu je tičal v levi rami. Poprosil je mene in Voščenko, naj ga drugi dan obiščeva. Marta je odšla globoko potrta domov.

Vasilijeva izpoved

Zarana sva že bila pri ranjencu. Bil je zelo slab. Poprosil me je, naj mu oprostim nevsučni dogodek. Ko sem mu podal roko, mu je zaigrala solza v očeh. Začel je s slabotnim glasom pripovedovati zgodovino svojega življenja. Mladost je bila podobna vsaki mladosti, zato je ne bom ponavljal. Tem bolj zanimiva pa so bila poznejša leta. Prvikrat sem zvedel, da se je pečal z medicino. Spoznal sem, da je Marto zmotil naslov »zdravnika«. Med drugim je pripovedoval:

»Marto sem spoznal takorekoč pod zemljo. Bila je poleg tudi mati mlade Marte. Čar podzemeljskih krasot me je močno premamil. Čudovita razsvetljava, tišina zemlje in prisotnost mlade Marte me je prevzela. Vzljubil sem jo. Ni se mi protivila. Odstranila sva se in se šele čez nekaj časa vrnili. In tako se je pričelo moje trpljenje. Navidezno mi je vračala ljubezen, a me je vedno mučila z vsem mogočim. Tedaj sta prišla k nam še vidva. Videl sem, kako je občevala z vama. Lotila se me je divja ljubosumnost. Popustil sem pri učenju. Igral sem pod njenim oknom, pošiljal darove in ji dvoril na vse načine. Nič ni pomagalo.

Zvedel sem od prijateljev, da ima še več častilcev in prijateljev, katerim izkazuje enako prijateljstvo. Spoznal sem jo dodobra. Hotela je igrati vlogo na več strani, imeti celo vrsto ljubimcev. Našel pa sem, sam vrag jih vzemi, neke listine. Spoznal sem nesrečo svojega življenja. Bil sem ji pravi krvni brat, a moj oče je stari Josip, ki je tudi njo spravil na svet. Dozorel je v meni peklenski naklep. Vsi njeni ljubimci morajo v grob! Sam vrag me je vlekel do nje, do lastne po pol sestre, a ona je moja ljubica! Prvi naj bi bil Voščenko, a za tem ti, Ivan. Evo ti listine! Voščenko, tudi ti boš močno presenečen. Ti si namreč njen bratranec!...«

Voščenko je postalo naenkrat grozno vroče. Sesedel se je na stol, držeč v rokah usodne listine. Iz listin sem pozneje razvidel, da je kodrolasec Vasilij res pravi sin starega Josipa izpred zakona.

Ker je moj v silobranu za prijatelja Voščenko oddani strel dobro zadel, je bil Vasilij zelo slab. Dogodki zadnjih dni so ga zlomili. To ni bil več stari Kodrolasec Vasilij, temveč kup žive nesreče. Pred odhodom naju je še poprosil, naj molčiva in naj o vsem obvestiva le starega Josipa. Stori sva to z veseljem. Josip se je močno prestrašil novice. Stari greh je nanj porazno deloval, zveselil pa se je Voščenko. Mlada Marta je tudi kmalu zvedela, kdo ji je po očetu brat...

Vasilijevo stanje je bilo nevarno. Sestavili smo listino, v kateri je bilo zapisano, da sem streljal v skrajnem silobranu, kar je Vasilij podpisal. Nekaj dni nato je zaradi prevelike izgube krvi izdihnil. Za mrtvaškim sprevedom je šlo veliko ljudi. Prvi je stopal sam oče Josip, ves star in sključen. Ljudem ni hotelo iti v glavo, zakaj stopa baš Josip prvi za krsto. Nato sva stopala Voščenko in jaz. Tudi to je bila ljudem uganka. Sledili so ostali pogrebci. Stara Josipovka in mlada Marta se spreveda nista udeležili. Kmalu nato je Marta nevarno zbolela. Ker pa sva midva odšla iz trga v mesto, sva izgubila vsak stik z Josipovimi.

Smrt v samostanu

Voščenko in meni je trgovina dobro uspela. Bila sva nerazdružna prijatelja. Kupoval sem slednjič staro, veliko in še dosti lepo graščino, v kateri je bil začasno nastanjen red belih molčočih sester. Ker sva bila z Voščenko kupca graščine, sva smela vstopiti. Sestre, kakih dvajset po številu, so naju sprejele v veliki, nekdanji viteški dvorani. Vse so imele bela oblačila, a preko glave jako gost črn pajčolan, v rokah goreče sveče. Za časa najinega obiska v samostanu so ravno zvonili. Dobil sem vtis, da izganjajo vse huđe duhove. Sestre so molčale, predstojnica edina je smela govoriti z moškimi. Ona je razkazovala graščino, a vse to z veliko previdnostjo. Ni čuda, Voščenko in jaz sva bila zdrava, krepka moža. Ko smo se vrnili z ogleda, so bile sestre še vedno na svojem mestu. Negibne in tope kot neme mumije! Zato sva se hitro poslovila. Hipno pa pade neki sestri sveča iz rok na tla. Vsi se ozremo tja. Nema postava te sestre oživi in se krčevito strese. Začudeno se spogledava z Voščenko. Tedaj pa sestra stoka-joče pade. Priskočiva, da bi pomagala sestri. Predstojnica pa naju odrine z grozečim pogledom in pravi: »Ni dovoljeno!«

»Zakaj ni dovoljeno?« jezno zakriči Voščenko. Jaz skočim, da bi odmotal pajčolan in dovolil svežemu zraku dostop do obraza!

Tedaj pa planejo vse sestre in jo obstopijo ležečo na tleh.

»Ali je tako Krist učil?« vprašam navzoče. Jezilo me je že!

Tedaj je na tleh ležeča vzkliknila: »Voščenko! Ivan!«

Odrineva sestre in odgrneva pajčolan. Za Boga! Bila je Marta! Prvikrat je spregovorila a tudi zadnjikrat. Bila je mrtva. Ni mogla prenesti takega svidenja. Navzoče sestre so upih-

nile vsaka svojo svečo v znamenje, da je sestra Marta mrtva. Vse je molčalo. Topo sva zrla v njen blede obraz. Že leta in leta je menda ni videlo solnce, njeno lice je bilo kakor iz voska, samo osteklenele oči so zrle Voščenska in mene, a videl sem še nekega drugega v teh mrtvih očeh — umrlega Vasilija, njenega brata. Po mučnem molku sva odšla. Sestre so Marto pokopale na bližnjem grajskem pokopališču.

Teško sem se odločil za kupčijo. Kupil sem grad z grobom častite sestre Marte. Po smrti sem torej lastnik njenega trupla. V gradu sem se nastanil s prijateljem Voščenkem. Vsako nedeljo obiščeva grob umrle Marte. Po cele ure sloniva pri grobu. Končno se vselej iz molka zdrami Voščenko in pravi: »Samo v smrti je srečna. Zdaj uživa mir. Bog daj nekoč nama enakega.«

Ivan

Malo vseučilišče

Človek bi lahko dosegel starost 1900 let, če bi se mu posrečilo znižati telesno toploto na 8 stopinj Celzija in jo tako tudi ohraniti.

Če bi se prirodi posrečilo 17krat povečati vrtenje zemlje, bi imelo to za posledico, da bi bilo ob ravniku vse brez teže.

Ko je slavni učenjak Newton še študiral — leta 1660. — na nekem angleškem vseučilišču, je tako stradal, da je pogostokrat od slabosti obležal v postelji. Pozno po njegovi smrti — leta 1832. — je pa plačal angleški lord Shrewbury za en sam zob iz njegove lobanje 16.000 frankov.

Pri Indijancih plemena Jarulo ne sme moški nikoli govoriti s svojo taščo. Noben raziskovalec doslej še ni poizvedel, ali je možem osebno to prijetno ali ne.

Ena najnevarnejših strupenih kač je črna mamba, ki živi v Južni Afriki. Njen ugriz je zmerom smrten. Človek umre že po 10 minutah, bik čez 15 minut in osel čez pol ure. Šest velikih psov, ki so nekoč to kačo napadli in raztrgali, je opikala, preden je poginila, in njihovi gospodarji niso mogli rešiti nobenega izmed njih. Še za steklenim oknom svoje ječe v evropskih živalskih vrtovih se ta kača vselej vzpne in zasika, kadar je približa obiskovalec.

V Kasselu v Nemčiji so imeli svojčas stroge paragrafe za ženske. Če so namreč bile prepirane, so jih zaprli brez pardona, naj so bile stare ali mlade, poročene ali samske. V ječi so ostale do tistega dne, ko se je sodniku poljubilo, da je izrekel kazen. Takrat so jih posadili v veliko košaro za perilo, katero so tako dolgo spuščali na vrvi v ribnik, ki je bil zraven ječe, dokler se ni ženska svečano zaobljubila, da se bo poboljšala.

Neki francoski računar je izračunal, da prepi človek, ki živi 50 let, polnih 5000 dni. Dela 6500 dni, hodi 800 dni, 4000 dni se zabava, 1500 dni je, 400 dni pije in je 500 dni bolan. Mož je vzel seveda mero po sebi. Zato nam je lahko tudi povedal, da je v 50 letih pojedel 17.000 funtov kruha, 16.000 funtov mesa, 4600 funtov sočivja, jajc in rib, popil pa je 400 veder vina, piva, čaja in kave ter 1600 veder vode.

Pri starih Grkih je bil orel sveti ptič, glasnik in spremljevalec očeta grških bogov, ki so ga imenovali Zevs. V grških pravljicah o bogovih je imel orel pomembno vlogo. Velikega zlatega orla z razprostrtimi perutnicami so nosili na čelu vojske. To navado so od njih prevzeli stari Egipčani. Potem je prišla ta navada tudi med Rimljane. Znamenje orla, kralja ptičev, dobimo na starih denarjih, žezlih in čeladah. Tudi danes je orel kot znamenje poguma uveden v raznih državah.

Turški jezdec

Razburljiv in šaljiv doživljaj s prijateljem

Imel sem pred vojno prijatelja, stanovskega tovariša, o katerem so pravili ljudje, da je nekoliko čudak. Nekoč pride k meni, naj ga spremim k nekemu njegovemu znancu. Ker sem se bil v kraju šele naselil, in mi je bila poldrugo uro oddaljena vas, kamor je menil prijatelj iti, neznana, si nisem dal dvakrat reči.

Odkorakala sva. Po poti sva se pogovarjala o tem in onem, kakor je ravno kateremu prišlo to ali ono na jezik. Nakrat zapazim, kako se prijateljeva suknja boči na desni strani, kakor bi bilo kaj okroglega pod njo.

»Kaj pa imaš pod suknjo, da je ob desnem boku tako napeta?« vprašam iz radovednosti.

»Kaj nosim? Vidiš, človek ni nikdar dovolj — hm! — previden. Samokres imam za vsakojake primere. Veš — ne bojim se sicer, pa — varno je varno!« mi odgovori prijatelj.

»Saj vendar ne greš med tujce? V domačem kraju ti vendar nihče ne stori nič!« se začudim.

»Seveda, seveda! Toda čemu mi je samokres? Kaj pa narediš, če te vendar kdo napade?«

»Kaj naredim?« se pošalim, ker me je tovariševa resnost silila k smehu. »Če me kdo napade, vržem samokres za grm in se branim s pestmi, nohti, zobmi, nogo, kamenjem, palico, — no, — ali pa pobegnem, da mi veter kar zatuli okrog ušes!«

»Ne — ne bežim pa ne!« se postavi prijatelj po robu in me pomiljevalno pogleda po strani. »Ti si torej tega zavrtanega mnenja, da je samokres popolnoma malovredno orožje!«

»Čisto malovreden ni!« ugovarjam pristočno. »Marsikoga prestrašiš z njim, kakor če pokažeš ženski kačo; že ob pogledu zbeži. Tudi jaz imam orožje, a ga nočem nositi na izprehod. Ko sem zadnjič streljal v desko, sem spoznal, kam meri pregovor: bob v steno metati!«

Prijatelj se ni dal ugnati. Na škodo mojega samokresa je hvalil svojega tako, kakor bi bil samokres vseh samokresov. Hvalil ga je tako visoko, kakor bi se z njim dala luninemu zadnjemu krajevu odstreliti oba vogla...

Prijatelj znanec je postal tudi moj prijatelj in šli smo v bližnjo krčmo, da utrdimo novosklenjeno trozvezo. Utrdili smo jo pošteno. Že je bila minila deseta ura ponoči, ko smo se vendar spomnili, da smo pod tujo streho. Brž izpraznemo vsak svojo čašo in se napotimo domov. Nama s prijateljem je šlo nazaj nekoliko počasi, ker se je prijatelju zdel svet preveč, meni pa — če že ne preveč — vsaj nekoliko okrogel. Pomalem je postajalo boljše, ker je hladen vetrič blagodejno vplival na razgreti glavi.

Sredi pota prispeva do kapelice. Mesec, ki je bil takrat v svoji najokroglejši obliki, je pravkar vzhajal in vsi predmeti so metali dolge sence. Cesta je držala vrh strmega pobočja, pod katerim so se daleč razprostirale ravne njive.

Nakrat postoji prijatelj in začne pazno poslušati. Tudi jaz postojim.

»Ali nič ne slišiš?« me vpraša prijatelj.

»Ne!« mu odgovorim.

»Ali ti nisem prej pravil«, nadaljuje prijatelj, da si ljudje o kraju tukaj pri kapelici pripovedujejo čudne reči?«

»Ne, — morda si mislil povedati, a si pozabil. Kaj pa si pripovedujejo ljudje?«

»Glej — ne verujem v strahove — pa ljudje si pripovedujejo, da tod okrog straši. Pred več stoletji so — po ustnem sporočilu na tem mestu ubili turškega jezdeca, ki je sem zašel, ga tukaj pokopali in tu zdaj straši. Opolnoči jezdarji okrog kapelice, ker mu svetišče nikakor ne sodi k njegovemu pogansko-mu grobu. Marsikdo trdi, da je že videl čudno prikazen.«

»Da, jezdec jezdi okrog kapelice, naj bi bila čudna prikazen?« se zasmejem nehote, spoznavši po prijateljevem plahem glasu, ka-

ko je praznoveren. »Meni bi se pa prikazen videla le tedaj čudna, če bi jezdec stal in bi se kapelica premikala okrog njega.«

Ali je prijatelj slišal zadnje besede ali ne — ali je prišel do spoznanja, kako ga hočem vleči za nos, ne vem. Začel se je namreč čudno obnašati. Mogoče se motim, ko se mi je dozdevalo, kakor bi mu lasje vstajali in mu privzdigovali klobuk.

»Tudi zdaj nič ne slišiš?« mi zašepče s tresoče pritaženim glasom.

Zdaj sem tudi jaz slišal nekaj in sicer neke posebne glasove v najbližji bližini. Glasovi se ne dajo popisati. Slišati je bilo tako nekako: »Cap — cep, cap — šrrr — cap!« Vmes pa je večkrat zamolklo zazvenelo: »Šink — cink!«

Lasje mi sicer niso mogli stopiti bolj po konci, kakor so mi že stali, ker sem jih namreč imel zelo kratko prirezane — toda prvi mah sem res nekoliko osupnil. Ali se nama res prikaže nočni jezdec?«

»Cep — cap — šink — cink!«

Ni to peketanje konjskih kopit in žvenket sablje? Popolnoma ni, — pa strahovi jezdijo morda nekoliko drugače kakor navadni zemljani.

Ko pogledam prijatelja, je že držal samokres v roki. Ako bi se mu roka ne bila tako močno tresla in bi mu noge ne bile drgetale tako vztrajno, da je bilo skoraj slišati, kako zbija s koleno skupaj, bi bil videti grozno pogumen.

In res se je nekaj gibalo na njivi. Bilo je popolnoma belo in je naglo mahalo z rokami, pripogibalo se, zdaj in zdaj pocepotalo z nogami in povzročalo navedene glasove. Jezdec torej ni bil; strah je nocoj strašil koj peš. Mahanje je bilo videti tembolj čudno, ker so delali predmeti dolge sence in je pri gibanju našega strahu kar mrgolelo belih in črnih potez. Toliko sem takoj spoznal, da strah ni prozoren. Rad bi bil trezno premislil, kdo utegne biti na njivi, a prijatelj mi ni dal časa. Skočil je veličastno za korak naprej in je z gromovitim glasom zakričal:

»Če si satan, pridi sem — če si pa človek, tedaj beži!«

Puf — pek — pumf!

Divji, mozeg pretresujoč glas se je slišal na njivi, a že sem prijatelja zgrabil za roko in mu jo potisnil k tlom. Istočasno je temen oblak zakril mesec in ničesar ni bilo več videti. Neko peketanje, kakor bi kdo bežal, je bilo še slišati, a naposled je tudi to umolknilo. Ko je čez nekaj časa spet posvetil mesec, ni bilo strahu nikjer več. Prijatelj je shranil orožje in molče sva šla naprej. Mene je navdajala tajna skrb, a kakšne misli so rojile tovarišu po glavi, ne vem...

Drugi dan proti poldnevu mi prinese deček od prijatelja pismo s sledečo kratko vsebino:

»Dragi! — Snočno lase dvigajočo zadevo sem že razkril! Samo — prosim te, molči, ker bi jaz zaradi streljanja utegnil imeti neljube sitnosti. Ko pridem k Tebi, Ti vse povem. Pozdravi! ...

Kako pa se je razjasnila zadeva z nočno prikaznijo? — Na zelo navaden način. V bližnji vasi je imel eden izmed večjih posestnikov gluhega hlapca, ki sicer tudi na umu ni bil popolnoma zdrav. Kolikor pa je imel na ušesih in umu premalo, toliko več je imel na rokah, to se pravi, bil je izredno delaven. Delal bi bil v sili noč in dan. Ker je imel gospodarja bolnega, a se je mudilo delu, je bil navozil čez dan gnoja na njivo in pri mesečini ga je v spodnji beli obleki trosil. Padajoči gnoj je povzročal v zvezi z vilami, ki so tu in tam zadele ob lesene štrklje med gnojem. Tiste usodepolne glasove. Čemu pa je hlapec pobegnil? — Slišal res ni nič, a videl je ogenj, ki je sikal iz samokresa in to je ubogega bečeka pognalo v beg. Drugi dan je hotel nekaj ljudem dopovedati, a ljudje ga niso razumeli — razumel ga je samo moj prijatelj! S. K.

Novice

* **Po smrti odlikovan junak.** Z zlato kolajno je bil odlikovan italijanski korporal Karlo Noe iz vareške province, ki je padel junaške smrti lani v boju s Francozi. S 4 možmi je prodril v francoske črte in je za njihovim hrbtom začel streljati. Ko so padli še vsi njegovi tovariši, se je sam boril še ves dan in vso noč. Branil se je za majhnim okopom s strojno puško in ko so sovražniki prišli do njega, so ga našli mrtvega, v strojnici pa ni bilo nobenega naboja več. Sovražni poveljnik je sam izkazal počaščenje mrtvemu italijanskemu junaku, nakar je zdaj sledila še najvišja počastitev od italijanskega Kralja in Cesarja.

* **Sadjarstvo je v Italiji močno razvito** in zato mnogo sadja ne samo izvozijo v tujino, temveč ga dosti tudi posuše za zimo ali pa porabijo za izdelovanje raznih sladkarij. Za lansko leto so znane sledeče številke o proizvodnji suhega sadja: 1.303.000 stotov mandljev, 244.000 stotov lešnikov in 403.800 stotov orehov. K temu je treba prišteti pa še 976.000 stotov suhih fig in 2000 stotov suhih sliv. Posebno važne so fige, katerih velika hranilnost je splošno znana. Leta 1935 so pridelali v Italiji rožičev za 495.000 stotov, štiri leta kasneje pa že 908.000 stotov. Posebno visoko se je pridelek povečal v Siciliji, ki je sama dala 848.000 stotov. Dandanes je rožič pomemben zaradi svoje sladkorne vsebine, dalje kot izdatna hrana za pitano živino in nazadnje kot nadomestek za kavo.

* **Smrt mladega duhovnika v gorah.** Pred dnevi se je v stenah Sarta v Kaninski skupini smrtno ponesrečil 24letni kaplan Maksim Makor iz Stolvice v Reziji. Pokojnik je bil navdušen planinar in je rad pohitel v gore, kadar koli mu je pripravil čas. Ko so njegovi župljani zvečer opazili, da se kaplan ne vrne, so takoj poslali fantje in može, da ga poiščejo. Naslednji dan so ga našli na dnu nekega prepada mrtvega.

* **Prvi vojni dopisnik je bil Italijan.** Nemški listi so te dni objavili uvaževanja vredno zanimivost, da je bil prvi vojni dopisnik, ki ga pozna zgodovina, Italijan. V letih 1451—52 je divjala vojna med Milanom in Benetkami in tedaj je bil pisatelj Giantonio Porcello de Pandoni poslan v glavni štab beneškega poveljnika Jakoba Piccinina z nalogo, da poskrbi za poročila o dogodkih na bojišču. Takrat pred 500 leti so sovražnosti med obema vojskama potekale pač na mnogo dobrodušnejši način kakor dandanes, o čemer priča tudi dejstvo, da je prvi vojni dopisnik imel priliko, zbirati gradivo za svoja poročila na obeh straneh. Iz Piccininijevega glavnega štaba se je namreč odpravil v štab milanskega vojskovodje Francesca Sforze, ki je bil tako ljubezljiv, da mu je prav kakor njegov nasprotnik dal vse podatke na razpolago. To so bili pred 500 leti pač blaženi časi za novinarja.

* **Diamantna poroka v okolici Parme.** Rečkan jubilej zakonskega življenja sta praznovala v Strelji di Compiano zakonca Ivan in Marija Leonardi. Minilo jima je že sedemdeset let, odkar sta se poročila. Ivan Leonardi je danes star nekaj čez devetdeset let. V zakonu se jima je rodilo 16 sinov, ki so vsi dorasli, čeprav se je revna družina morala sleherni dan boriti za borni košček kruha. Navzlic revščini, skrbem in težavam za tako številno družino pa je ostal Leonardi vedno veder in šaljiv in še danes pripoveduje svojim sosedom, da je treba za dolgo življenje dosti spat in se ne izogibati dobrega vina. Za svojo diamantno poroko je Leonardi dobil voščilo in blagoslov od papeža in parmskega škofa.

* **Cerkniško jezero usiha.** Začetek avgusta je letos začelo usihati Cerkniško jezero, ki pa tedaj ni moglo popolnoma usahnuti, ker je deževje spet napolnilo jezersko ravan. Trije lepi tedni v septembru pa so zopet zalegli toliko, da je jezero počasi odteklo in da letos drugič usiha v nekaterih požiralnikih. Odvisno je le od vremena, če bo v razmeroma

pozmem letnem času popolnoma usahnilo. Vsak, količkaj večji dež bi jezero namreč zopet napolnil. Za Cerkniško dolino, zlasti pa za Jezerjane je ponovno usihanje jezera razveseljiv dogodek. Ker jezero poleti ni popolnoma usahnilo, je ostalo v tolmunih in globljih vijugah še polno rib, ki jih love ob požiralnikih.

* **Znižane vozne na železnici se bodo mogli poslužiti vsi,** ki bodo potovali na letošnji ljubljanski velesejem. Velesejem bo od 4. do 13. oktobra. Na odhodni postaji se kupi cela vozna karta do Ljubljane, in sicer med 1. in 13. oktobrom z veljavo 13 dni za brezplačen povratek. Vsak obiskovalec dobi na velesejmu brezplačno potrdilo o obisku pri blagajni, ko si nabavi vstopnico, ki stane za enkratni obisk 4 lire, za 10 obiskov pa 15 lir.

* **Šolska obveznost se začne s šestim letom.** Z naredbo Visokega Komisarijata za ljubljansko pokrajino je odredeno, da se šolska obveznost začne v letu, v katerem dovrši deček ali deklica šesto leto starosti. Ta naredba stopi v veljavo že v začetku šolskega leta 1941-42. Tisti starši, ki sodijo, da je njihov otrok neспособen za vpis v šolo, morajo takoj predložiti uradno potrdilo zdravniške komisije. Vse podrobnosti dobijo starši in skrbniki pri šolskem upravitelju. Prav posebno opozarjamo, da morajo vsi vpisani otroci redno hoditi v šolo. Za neopravičeno izostajanje so določene stroge kazni.

* **Najprimernejši pripomoček za povzdigo blagostanja malega človeka.** Prehrana marsikatero družino je prav zelo težavna, zlasti če je treba preživljati številnejšo družino. Marsikje pa bi bila ta skrb znatno olajšana, če bi se poprijeli reje malih živali, ki je važna veja narodnega gospodarstva. Mali gospodar s še tako skromnim domom in vrtom si lahko omislil donosno rejo malih živali, ki mu olajšuje skrb za prehrano družine. Marsikje bi bilo meso še redkeje na mizi, če ne bi umno redili kuncev in kokoši. S skrbno prirejo narašča družina kuncev ali kokoši in omogoča, da pride družina do pogostejše mesne hrane. Najboljše pobude za umno rejo malih živali dobe obiskovalci na razstavi malih živali na ljubljanskem velesejmu od 4. do 13. oktobra.

* **Boj proti navijalcem cen.** V mesecu septembru je bilo v Ljubljani obsojenih zaradi navijanja cen že več ko 35 obtožencev. Po poklicu so mesarji, peki, trgovci, gostilničarji, prodajalci mleka, branjevci in drugi. Skupna kazen znaša 241 dni zapore in 11.500 lir v denarju, 30 premožnejših obsojencev je moralo plačati še po 114 lir povprečnine za vzdrževanje sodnijskih poslopij. Nekaj razprav je bilo prekinjenih in se bodo nadaljevale, 24 obtožencev pa je bilo zaradi pomanjkanja dokazov oproščenih.

* **Semenogojna razstava na ljubljanskem velesejmu od 4. do 13. oktobra** bo našemu kmetovalcu nazorno pokazala, katera semena in poljedelske rastline morejo pri nas dobro uspevati in napredovati. Razstava bo pokazala dosežanje in odprla pogled v bodoče uspehe. Izpopolnjevale jo bodo fotografije in grafikon, žitarice (klasje in zrno starih in selekcioniranih kultur) in okopavine s prikazom rastlin in gomoljev.

* **Sanje so ji prinesle srečo.** Gospa Ada Marija iz San Rema je že 15 let poročena. Imela je tudi hčerko, ki je pa pred dnevi umrla za posledicami težke bolezni. Nesrečna mati je bila vsa obupana in se nikakor ni mogla potolažiti. Minul je teden dni, ko se je materi v sanjah prikazala umrla hčerka in ji dejala: »Mama, ne jokaj, meni se dobro godi, hočem ti prinesiti srečo: igray loterijo s številkami 37, 57, 60 in 90 in videla boš, da boš zadovoljna.« Mati se je posvetovala z nekim uglednim svečnikom, ker je dvomila, da bi mogle sanje kaj pomeniti. Toda duhovnik ji je dejal, da ji je mogoče njena hčerka res hotela prinesiti srečo, ko je v življenju tako skrbela zanjo. Žena je nato igrala pri genoveški loteriji in v nedeljo, ko so bili izšli priobčeni v časopisu, si skoraj ni upala pogledati loterijske rubrike. Na svoje največje presenečenje pa je opazila, da so med drugimi številkami izžrebane tudi njene. Zadelala je 12 tisoč lir.

* **Razstava sadja** bo prikazala na letošnjem ljubljanskem velesejmu od 4. do 13. oktobra vsa sadna plemena in vrste, ki so v oktobru sposobne za razstavo in sicer v naravi, modelih in slikah. Podčrtana bo važnost sodobne kmečke uporabe sadja, zlasti sušenja. Razstavljene bodo razne vrste sušnic v modelih in slikah, kakor tudi kotli domačega izdelka za kuhanje mezge, sterilizatorji in kante za pripravljanje in shranjevanje sadnih sokov. Razstavljene bodo tudi aparati za ohranitev sadnih izdelkov v dozah.

* **Nenavadno velik orel.** Gospod Andrej Erbabana iz mesta Acqui v Piemontu se je oni dan odpravil na lov in je bil deležen nenavadnega plena. V bližini Nisana je upal ustreliti kako jerebico ali podobno. Nenadoma pa je zagledal ogromnega orla. Vneti lovec je brž nabil puško z večjimi naboji in pomeril. Po dveh strelih je orjaška ptica padla na zemljo smrtno ranjena. Orel je imel dva metra široka krila. Oddal ga bodo v muzej. Domnevajo, da je velika ptica priletela z Alp, da je sledila kakemu dobremu plenu in je potem izgubila orientacijo.

* **Gobe so razstavljene na ljubljanskem velesejmu od 4. do 13. oktobra.** Gobarstvo je zelo važna panoga našega gospodarstva. V modelih in naravi bo razstavljenih nad 150 užitnih, neužitnih in strupenih vrst gob, nadalje bo pokazan način sušenja, pakovanja in priprave za izvoz. Gobji praški, gobji ekstrakti, navodila za pravilno vlaganje gob v kis, v slanico itd. izpopolnijo to zanimivo in važno razstavo.

* **Čudež na deželi.** V »Jutru« smo oni dan čitali: Mladina se je vrnila med mestno zidovje. O, koliko je lepih spominov in globokih vzdihov. Je pa tudi mnogo veselega pripovedovanja in sproščenega smeha. Kaj vse vam mestni otrok spozna na deželi! Pravcati čudeži se mu razkrijejo... Za danes naj povemo samo naslednjo zgodbo, ki nam jo je pripovedoval neki ljubljanski očka: Marjanco smo poslali na počitnice. Nekje na Dolenjskem je bilo to. Tam je Marjanca prvič videla, kako se molze krava. Čudovit prizor: dekla sedi tam, vleče kravo za vime in mleko teče v golido. Ko je dekla opravila svoje delo, je prosila Marjanca vsa rdeča od navdušenja: »Ah, Micka, Micka! Prosim, prosim te, vlij mleko spet nazaj v kravo in naredi to še enkrat!«

Iz Trsta in Gorice

Nagrade za najboljši kruh so bile razpisane v Trstu za pekovske mojstre in pomočnike. Razpisa se lahko udeleže vsi mojstri in pomočniki na področju tržaške občine, nagrad pa bo šest: tri za mojstre v zneskih 10.000, 7000 in 3000 lir, tri pa za pomočnike v zneskih 5000, 3000 in 2000 lir. Razpis velja za peko kruha iz enotne moke od 1. do 15. oktobra, nakar bo posebna komisija razdelila nagrade. Vsekakor si tržaška javnost obeta od te zanimive tekme mnogo koristi, saj bo gotovo dvignila skrbnost dela v pekarnah in kakovost kruha.

V Trstu je veliko zanimanje za ljubljanski velesejem, ki je prvič v okviru Italije. Povsod po Trstu vidite reklamo in pripravljajo se veliki skupinski izleti. Menda v Ljubljani še ni bilo toliko gostov iz Trsta, kakor jih bo prihodnji teden ob priliki velesejma.

V Oseku je 14. septembra g. župnik France Franké praznoval 40-letnico, kar pastiruje v tem prijaznem kraju. Doma je iz Stopič na Dolenjskem, kjer se je rodil leta 1874. Na letošnji Mali Šmaren so ga na Vitoljah počastili ob priliki običajnega vsakoletnega comanja. Naslednjo nedeljo je pa bila vsa vas Osek okrašena z mlaji in slavoloki. Med slovesnim opravilom je pridigal črniški dekan g. Alojzij Novak.

Praznik grozdja. Vsem županom v tržaški pokrajini je bila razposlana okrožnica z naročilom, naj se praznuje 5. oktober kot 12. narodni praznik grozdja. Prireditve morajo biti dostojne, grozdje pa naj bo poceni, da se lahko vsakdo okoristi s tem plemenitim sadežem. V Trstu samem bo dan grozdja naslednjo nedeljo 12. oktobra.

Vinska letina v goriški pokrajini je letos kolikor toliko zadovoljiva. Solsno vreme lahko še pripomore, da bo pridelek prav dober, saj je poletje mnogo škodovalo z deževjem. Marsikod so tudi ujme prizadele goriške vinogradnike. Precej dobra bo trgatav v Smartnem, Križkem, Kozani, Vipolžah, Cerovcu, Slovrencu, Nedrižanu in še v nekaterih krajih v Brdih, dalje v Šempasu, Oseku, na Vogerskem, ponekod na Zgornjem Vipavskem in po Krasu, kjer ni bilo toče.

Na Sveti gori nad Gorico je bilo v letošnjih poletnih praznikih zelo mnogo romarjev, še prav posebno pa ob Velikem in Malem Smarnu. Naraslo je tudi število furlanskih romarjev, ki zelo radi pohitijo iz svoje ravnine na to krasno razgledno točko. Vzpenjača na Sveto goro je seveda tudi mnogo pripomogla, ker je zdaj dostop tako lahek, da to ni več naporno in spokorno romanje, marveč udoben sprehod.

V visoki starosti 84 let je umrl g. Ivan Pelion, ki je bil do svoje starosti vrtnar pri baronu Bianchiju v Rubijah. Na praznik 8. septembra so ga slovesno položili k zadnjemu počitku v rodno zemljo v Sovodnjah. Pokojnik je bil zgleden oče, ki zasluži časten spomin.

Razpisana mesta občinskih tajnikov. Na goriški prefekturi je objavljen razpis prostih mest občinskih tajnikov za občine Breginj, Kal pri Kanalu, Stanjel, Dobro v Brdih in pri Sveti Luciji. Prošnje je treba predložiti do 30. decembra.

Velik ogenj v Fari. Prejšnjo soboto ponoči je začelo v Fari goret gospodarsko poslopje posestnika Konrada Rusijana. Gasilci pa so ogenj omejili. Škoda znaša 2500 lir in je krita z zavarovalnino.

17. Spodnje Štajerske

Tri delavce je zasulo. Pri delu na neki novi stavbi pri Lajterspergu sta bila zaposlena 31-letni France Černec iz Pesnice in 19letni Alojzij Dečman iz Krčevine. Naenkrat ju je zasula zemlja in so ju šele po daljšem reševanju oteli izpod zemlje, tramov in desk, nakar so ju prepeljali v mariborsko bolnišnico. Enaka nesreča se je na Tezernem pripetila delavcu Kohnhajzerju, ki je tudi le zaradi pravočasne rešitve ostal živ, ima pa hude notranje poškodbe.

Dva otroka v goreči hiši. V Šent Jakobu v Slovenskih goricah je Liza Krapševa pustila svoja dva otroka v zaprti viničariji in odšla na delo. Tri in pol leta stari Srečko je našel žveplenko na mizi in je zažgal posteljo. Ko so prihiteli na pomoč, sta bila otroka že napol zadušena. Zdravniki ju je rešil in tudi viničarija ni pogorela.

Smrtna nesreča dveh otrok. 32-letni Franc Veselič iz Ormoža se je peljal s težko nato-vorjenim avtom skozi Križevce proti Stari Novi vasi. Srečal se je z nekim voznikom. Tisti trenutek je skočil izza voza 5letni Tonček Zaplata, ki je padel naravnost pred avto. Kolesa so malega siromačka zdrobila. — V Budiševcih pa je v vaški mlaki utonil 20 mesecev stari Marjan Zogan, ki sta ga imela v reji posestnika Janez in Julka Anžel. Ko sta prišla opoldne z dela, nista našla otroka nikjer. Šele po daljšem času se je trupelce pokazalo na gladini mlake.

V Mariboru je premalo stanovanj. Nekateri bi se radi v Mariboru naselili, a ko pridejo tja, ne najdejo stanovanja. Zato je oblastvo objavilo, naj nihče ne potuje v Maribor, če nima nakazila za stanovanje od stanovanjskega urada. Mariborski politični komisar pa je pozval Mariborčane, ki imajo obsežna stanovanja, naj odstopijo sobe za poročene ali samske uradnike in uradnice.

Trgatav na Spodnjem Štajerskem obeta letos zadovoljivo. Nemški listi prinašajo slavospeve na čast spodnještajerskim goricam. Mariborski nemški dnevnik je pa obenem opozoril meščane, naj bodo obzirni nasproti vinogradnikom, naj spoštujejo njihovo delo in naj ne kradejo grozdja. Sladkor za slajenje mošta dobe samo tisti vinogradniki, ki bodo točno izpolnili vprašalne pole in jih do odrejenega roka predložili pooblaščenca za prehrano.

Stroga kazen za detomor. Pred graškim sodiščem se je morala zagovarjati 22letna Pavla Šerakova iz ptujske okolice, ki je letos 4. aprila rodila nezakonskega otroka, katerega je pa

takoj po porodu spravila s sveta. Obsojena je bila na 2 in pol leta težke in poostrene ječe in sicer po nemškem zakonu, ki je za take grehe strožji od bivšega jugoslovanskega zakona.

Zapora pohorskega področja. Uradno je bilo objavljeno, da je celotno Pohorje postavljeno pod zaporo. Na vsem Pohorju je prepovedan tujski promet, izleti se ne smejo prirejati. Prav tako je poslej strogo prepovedano nabirati jagode, gobe in suhljad. Nihče ne sme sekati dreves. Kdor se ne bo pokoril, bo strogo kaznovan.

2. Gorenjskega

Huda nesreča z motorjem. Ključavničar Rudolf Florjančič iz Kranja se je peljal s prijateljem na motorju proti Medvodam. Zaradi prenegle vožnje mu je spodrsnilo. Oba vozača sta padla in obležala. Florjančiča so prepeljali v bolnišnico na Golniku, tovariš pa si je že opomogel.

Razstave kmetijskih strojev so priredili v Kranju in so bili povabljeni kmetje z vsega Gorenjskega. Baje je bilo prodanih nad 500 strojev, med njimi 300 plugov. Kupčija je bila možna, ker so kmetje lahko prodali vsakovrstne pridelke.

Škofjeloški okraj je od 1. septembra dalje priključen kranjskemu okraju, kakor je to bilo že nekoč prejšnja leta. V mestni zborovalnici v Kranju so nedavno prvič skupno zborovali občinski komisarji iz kranjskega in dosedanjega škofjeloškega okraja. Dobili so navodila, kako naj v bodoče vodijo občinsko politiko.

Nekaj orožnikov in stražnikov iz gorenjskih krajev je bilo sprejetih v nemško državno službo. V Celovcu so skupno prisegli. Sporočeno jim je bilo v nagovoru, da nemška policija neusmiljeno preganja vse sovražnike nemške države.

Več visokih uradnikov iz nemškega prehranjevalnega ministrstva se je pripeljalo čez Koroško na Gorenjsko. Prirejena jim je bila slavnostna večerja na Bledu. Tu jim je politični komisar v napitnici rekel, da gorenjska zemlja ni revna in da so ljudje pridni. Treba pa bo ročno delo v marsikaterem pogledu zamenjati s strojnimi delom. Gostje so si naslednji dan ogledali gorenjske kraje, nakar so se odpeljali na Spodnjo Štajersko.

Klobuki se do nadaljnjega ne prodajajo. Nemški državni oblačilni urad je odločil, da se do nadaljnjega ne smejo prodajati v vsej Nemčiji moški in ženski klobuki iz klobučevine, svile in baržuna. Prodaja klobukov bo nanovo urejena.

Blejski kino je zdaj nameščen v dvorani bivše prosvetne zveze pri farni cerkvi. Tu bodo tudi prirejali delavske gledališke predstave in koncerte.

Dela v predoru med Bohinjsko Bistrico in Podbrdom napredujejo. Škoda po razstrelitvi, ki jo je izvršila bivša jugoslovanska vojska, bo kmalu odpravljena, nakar bo spet dosežena redna zveza na tej progji med Nemčijo in Italijo.

Prve civilne poroke. V Dravogradu je začel nedavno poslovati urad za civilne poroke. Prvi dan so bili zvezani trije pari, ki so dobili poročne listine, s katerimi jih država proglašala za može in žene. Seveda bodo poslej uvedene civilne poroke po vsem Spodnjem Štajerskem in Gorenjskem.

Iz Hrvatske

Muslimani imajo svojo molilnico v Zagrebu. Že nekaj let so si muslimani, ki živijo v Zagrebu želeli ustvariti svojo džamijo. Zdaj se jim je ta želja izpolnila. Neki umetniški paviljon je bil preurejen za molilnico in zgrajeni so zraven trije stolpi. Nova molilnica ali džamija se imenuje po poglavniku dr. Pavliču. Vsi trije lepi, vitki stolpi ali minareti so visoki po 45 metrov. Muslimani pravkar praznujejo svoj največji praznik ramazan, ko se podnevi postijo, ponoči pa se obiskujejo. Letos seveda medsebojni nočni obiski niso mogli, ker morajo že zgodaj biti doma. Pravijo pa, da je letošnji ramazan zato pomemben, ker ga prvič praznujejo v neodvisni hrvatski državi.

Nadaljevalne šole na Hrvatskem so obvezne. Vsi otroci, ki dovršijo ljudsko šolo in ne nadaljujejo šolanja na meščanski ali srednji šoli, so poslej dolžni obiskovati nadaljevalno ali višjo ljudsko šolo. Prosvetno ministrstvo je tudi izdalo potrebne ukrepe, da bi se v vsej hrvatski državi čim prej odpravila nepismenost. Letošnjo zimo je treba naučiti čim več Hrvatov in Hrvatice. Učitelji bodo dobili za vsakega polnoletnega učenca, ki ga naučijo pisati in brati, po 100 kun nagrade. Kuna je, kakor znano, enakovredna z bivšim dinarjem.

Podržavljene toplice. Hrvatska država je prevzela v svojo last Krapinske toplice in Stubičke toplice. Prevzela jih je z vsem inventarjem in posestvom. Obe zdravilišči bosta poslej služili za zdravljenje nameščencev in delavcev.

Brezmesna dneva na Hrvatskem sta torek in petek. Ta dva dneva se tudi prekajeno meso ne sme prodajati.

Hrvatski in ukrajinski prostovoljci so odšli na fronto. V Varaždinu se zbirajo hrvatski prostovoljci, ki se gredo boriti na rusko fronto. Pridružujejo se jim tudi Ukrajinci, ki žive kot begunci v hrvatski državi. Nedavno je odšla iz Varaždina 3. četa prostovoljcev. Slovo je bilo zelo svečano.

Smrtna kazen za verižništvo in kopičenje blaga. Na Hrvatskem bo odslej naglo sodišče sodilo o zločinih prekomernega kopičenja živil, o verižniškem trgovanju z življenjskimi potrebščinami in o navijanju cen. Ne samo tisti, ki zagrešijo te zločine na škodo siromašnega ljudstva, marveč tudi njihovi pomagači pridejo pred naglo sodišče. Smrtna kazen se bo izvrševala z ustrelitvijo. Nadzorovanje cen je poostreno. Gospodarski minister sam določa najvišje dopustne cene.

Iz Srbije

Navijalec cen se v Beogradu in v vsej Srbiji zelo strogo kaznujejo. Živiljenjske potrebščine morajo povsod biti označene z najvišjimi dopustnimi cenami. Kdor navija cene, mora v zapor, vrhu tega ga zadene denarna kazen do enega milijona dinarjev. Lahko ga pa tudi pošljejo na prisilno delo in mu zaprejo trgovino ali gostilno. Zaporna kazen lahko znaša 5 do 10 let ječe.

Elektrifikacija mest in vasi. Kakor smo poročali, namerava srbska vlada izvršiti razna javna dela, ki so nujno potrebna. Popraviti je treba ceste, urediti reke in izboljšati močvirnato zemljo. Razen tega bo vlada v svojem obnovitvenem načrtu posvetila veliko pozornost elektrifikaciji mest in vasi. Za ta dela je določenih 110 milijonov dinarjev.

Zadružne organizacije v Srbiji zelo dobro uspevajo in posebno v teh časih izkazujejo izdatno pomoč kmetom kakor tudi kupovalcem. Posebno mlekarke zadruga, ki izdelujejo najrazličnejše vrste sira, imajo dober odjem. Mlekarke zadruga so posebno razvite v Timočki krajini.

Beograd ima 233.729 prebivalcev. Kljub silnemu bombardiranju in posledicam vojne je Beograd obdržal zelo visoko število prebivalstva. Nedavno ljudsko štetje izkazuje, da šteje Beograd danes 253.729 prebivalcev, od tega 126.433 moških in 127.296 žensk.

Nagla sodišča je uvedla srbska vlada, ki je obenem proglasila obsedno stanje. Nagla sodišča izrekajo samo smrtno kazen z ustrelitvijo. Pred to sodišče pridejo vojaške osebe javni red z uničevanjem javnih naprav in ali s podpiranjem komunistov, ki delajo nemire.

NESREČNI SMOLEC

Sosedu Smolcu umira žena.
Umira in umira, pa ne more umreti.
— Smolec sedi ob njeni postelji. Že tri dni in tri noči.
Četrto jutro mu reče žena:
Ljubi Smolec, čutim, da bom umrla. Prosim te, bodi tako dober in pojdi pri pogrebu z mojo materjo, svojo taščo. Veš, da ne bodo ljudje jezicali.
Smolec se obotavlja. Dolgo, dolgo. Potem pa reče:
— No, naj bo. Ampak, da veš, žena: vse veselje mi bo pokvarjeno!

„DOMOVINA“ in mladina

Laž za stavo

Oče pošlje sina v mlin in ga posvari, naj ne melje žita v mlinu, v katerem bo našel na bradata človeka. Otrok se napoti z vrečo žita in ko pride do prvega mlina, najde v njem kosmatinca.

»Dober dan, bradač!« ga pozdravi otrok.
 »Bog ti ga daj, sinko,« mu odzdravi bradač.
 »Ali bi lahko malo mlet?«
 »Zakaj pa ne,« odvrne kosmatinec, »moje bo vsak čas zmeleto, potem pa melji kolikor ti drago.«

V tem se otrok spomni očetovega svarila ter se ob potoku napoti k drugemu mlinu. Bradač pograbi jezen malo žita, jo po bližnji mahne v sosedni mlin in začne tam mleti. Otrok stopi v mlin, a ko zapazi v njem kosmatinca, se obrne in krene k tretjemu mlinu. Bradač vzame spet malo žita, spet prehiti otroka in začne tudi v tretjem mlinu mleti. Ko zagleda otrok tudi v tem mlinu bradača, se naveliča in pomisli: Gotovo je v vsakem mlinu kosmatinec. Truden odloži vrečo in se odloči, da melje s kosmatincem. Ko neha kosmatinec mleti, nasuje otrok svoje žito. Ko je otrok svoje žito zmel, se oglasi kosmatinec: »Hajd, sinko, zamesiva pogačo iz tvoje moke!« Otrok se spomni očetovih besed in pomisli: kar je, to je! »Pa mesiva!« pritrudi bradaču. Bradač pripravi otrokovo moko, a otroku naroči, naj v pariščih donaša vodo. Bradač zamesi pogačo tako veliko, da porabi vso otrokovo moko. Razgrebeta žerjavico po peči. Ko se pogača speče, jo potegneta z ognja in postavita k zidu, da se ohladi. Tedaj reče kosmatinec otroku: »Veš kaj, sinko? Ako si razdeliva pogačo, nimava ne jaz ne ti mnogo — hajd, dajva lagati. Kdor se bo bolje odrezal, naj odnese pogačo.« Otrok si misli: Zdaj se ne da več pomagati, pa reče: »Kar začni ti.«

Bradač začne lagati na debelo o tem in onem. Ko se do dobra nalaže in utruji, mu reče otrok: »E, moj bradač, to je vse zanič, vse premalo! Poslušaj mene, da ti povem eno prav resnično.«

»Ko sem bil v mladih letih star človek, smo imeli doma velik čebeljak. Vsako jutro sem prešteval panje, vse čebele sem preštel, a panje nisem mogel nikoli prešteti. Ko preštejem nekega jutra spet čebele, zapazim, da mi manjka najboljši trot. Hitro osedlam petelina, zajašem ga in pohitim iskat trota. Sledim mu do morja, a trot je odletel čez morje. Jaz po sledi za njim. Ostran morja naletim na človeka, ki je ulovil mojega trota, upregel ga je in orje z njim za proso. Zakličem mu: »To je moj trot!« Oni mi odgovori: »Bratec, če je tvoj, evo ti ga!« Vrne mi trota in mi daruje še polno vrečo prosa. Vrečo si naprtim na ramo, razsedam petelina, osedlam in zajašem trota, a petelina vodim za seboj, da se odpočije. Ko jezdim preko morja, se mi utrga vrstica na vreči in se vse proso usuje v morje. Na drugi strani morja me zateče noč. Razjašem trota, pristim ga, da se pase, petelina privežem poleg sebe, dam mu sena in se vležem k počitku. Ko se zjutraj prebudim, zapazim, da so mi volkovi raztrgali in požrli trota: med teži vse-naokrog — po dolini do gležnjev, po brdu do kolena. Tedaj začnem preišljevat, kam naj zberem ves ta med. Spomnim se, da imam pri sebi sekirico. Napotim se v gozd, da ulovim kako zver in ji odremem kožo.«

»Ko pridem v gozd, zagledam dve srni, ki skačeta na eni nogi. Zaženem sekiro ter jima prebijem edino nogo. Zgrabim ju ter odremem z nji tri kože, v te kože pa pobrem ves med. Osedlam in natovorim petelina in odrinera proti domu. Ko pridem domov, se mi je medtem rodil oče, pa me pošljejo k Bogu po blagoslovljeno vodo. Začnem preišljevat, kako naj se vzpnem na nebo, ko se naenkrat pomnim prosa, ki se mi je vsulo v morje. Pridem na ono mesto: proso je padlo na vlažna tla in je naraslo do neba: po njem začnem plezati proti nebu. Ko priplezam na nebo, je moje proso ravnokar dozorelo — ljubi Bog ga je

požel, umesil je pogačo, nadrobil si jo je v vroče mleko in začel južnati. »Dober dan!« mu zakličem, a on mi odzdravi: »Bog ti ga daj!« pa mi da blagoslovljeno vodo. Ko se vračam nazaj, udari na mojo nesrečo huda nevihta, morje naraste ter poplavi in odnese vse proso. Zdaj me zelo zaskrbi, kako naj se vrnem na zemljo. Naenkrat se spomnim svojih dolgih las: ko stojim, mi padajo do tal, ko sedem, mi segajo do ušes. Hitro vzamem nož, režem las za lasom, vežem drugega na drugega in se spuščam. Napoči mrak, napravim na lasu velik voz, da na njem prenočim. Toda kaj naj počnem brez ognja? Kresilo imam pri sebi, toda drv nimam! Tedaj se spomnim, da imam pri sebi iglo: scepim jo, napravim velik ogenj, se do dobra ogrejem in pri ognju zaspim. Na mojo nesrečo odskoči z ognja iskra in prežge las, a jaz strmoglavim na zemljo

Spomin na mater

I.

Tako je prišel dan odhoda. Mati se je nemirno obračala po kuhinji. Kuhala je kavo in tekala v sobo, da vidi, ali je Ivan že spravil vse stvari v kovčeg. Teško ji je bilo, ker odhaja. Ivan ji ne bi smel tega napraviti, da bi jo kar tako pustil samo. Zato je skušala pregnati vsako misel, da se bosta danes poslovila in je tekala iz kuhinje na dvorišče in nazaj in je pri tem mislila, kakšno vreme bo neki danes.

»Mati!« je zaklical sin iz sobe. »Samo za trenutek.«

»Kaj pa je?« se je prikazala mati na pragu. »Ali smem vzeti to sliko?« je prosil. V rokah je držal njeno sliko.

»Kar vzemi jo, Ivan.«

Stekla je nazaj v kuhinjo in se trudila misliti, da bo solnce, ki je pravkar vzšlo, še prav toplo grelo. —

Potem sta stopala po bregu iz vasi proti postaji. Veter je po malem stresal liste z drevoja. Jesen je prihajala.

Mati je molčala. Le kaj naj reče? Ivan pa je skušal spraviti besedo iz sebe.

»Lastovke hité na jug,« je rekel.

Ozrla sta se na nebo. Res so letele lastovke in dolgi vrsti preko vasi.

»Jesen bo najbrže lepa,« je še rekel, potem pa je molčal do kolodvora in tudi mati je molčala.

Ko sta ugledala vlak, sta se zdrznili. Ivan je postavil težki kovčeg na tla in šel kupit vozovnico. Mati je sklonila glavo: torej res odide!

»Povejte, mati,« je silil ob slovesu vanjo, »kaj ne, da ne boste jokali za menoj? Saj bo leto kmalu okoli in potem se bova spet videla... Skrbite za zdravje...«

Vse mu je morala obljubiti in potem sta si dala roko in se poljubila. Kako je prišel Ivan v vagon in kako je prišla mati domov, tega ne veda. Čutila sta le, kako sta se vse bolj in bolj oddaljevala. Postala sta naenkrat tako sama, tako uboga. —

Zdaj so minevali dnevi kakor leta. Mati se je čutila bolj in bolj osamljeno. »Kaj hočem brez njega?« se je izpraševala. Tako brez volje je zrla v daljavo in je jokala.

Ivan pa je v mestu pridno študiral. Mislil je na mater in na dom in še najlaže mu je bilo, ko se je zatópil v učenje. Res je, da se mora vsak človek navaditi na samostojno življenje, samo da je to tako težko...

II.

In danes se je Ivan vračal. Prvo leto študiranja v tujini je imel za seboj. Vso težo lastnih skrbi in skrbi za mater je srečno preštel in zdaj je komaj čakal, da pride domov. Vlak mu je tekkel prepočasi. Ivanove misli so ga prehitevale. Bile so že doma in počutil se je že tako srečnega, tako zadovoljnega. Njegov obraz se je smejal.

in se pogreznem do pasu. Obračam se sem-tertja, da se na kak način izvlečem. Ko vidim, da je to nemogoče, stečem hitro domov po motiko, se odkopam ter odnesem blagoslovljeno vodo domov. Prispem domov ravno ob četvi: žanjice žanjejo po polju, solnce pripeka in preti, da nam požge žanjice! Tedaj zakričim: »Zakaj ne priženete one naše kobile, ki je dva dni dolga, pol dneva široka a po hrbtu obrasla z vrhami, da napravi senco!« Moj oče steče hitro domov, prižene kobile in žanjice žanjejo lepo v senci. Jaz pa pograbil vrč in grem k potoku. Ko dospem tja, je voda zamrznila, snamem si glavo, z njo prebijem led in zajamem vodo. Ko prinesem žanjicam vodo, mi zakličejo: »Kje ti je glava?« Potipljem se z roko in ne najdem glave, pozabil sem jo ob vodi. Hitro se vrnem tja, a medtem je prišla lisica in žre možgane iz moje glave. Prikradem se ji počasi prav blizu, brcnem jo v zadnjico, a ona iz strahu spusti svojo knjigo. Odprem njeno knjigo in v njej je bilo napisano: »Meni pogačo, a kosmatincu — figo.«

Otrok vstane, vzame pogačo in odide domov, bradač pa je obsedel z dolgim nosom.

Mati je bila prejela Ivanovo pismo. »Vrnil se bom« je pisal. Teh besed je že vse leto tako nestrpnost pričakovala. »Le kaj naj mu vse pripravim, da bo vesel,« si je govorila in urejala dom. Rože je prinesla v njegovo sobo in vse je lepo pregrnila. Pecivo je spekla in vino je kupila, da bo sprejem lepši.

Potem je hitela na kolodvor. Le zakaj je šla eno uro pred prihodom vlaka, ko je bilo samo četrt ure daleč, tega ni vedela. O, pač samo zato, da bi ne zamudila. Čudne so matere. Vsaka je tako nestrpnost, kadar hoče videti otroka po dolgem času.

Potem je prisopihal vlak in mati in sin sta se objela. Nič nista govorila, saj nista mogla. Tako močno sta utripali njuni srca.

Šele doma je Ivan vprašal: »Ali vam je bilo kaj dolgčas, mati?«

Ona pa je molčala.

Jedla sta pecivo in pila vino in počasi je mati prišla do besede:

»Ali si zdrav, Ivan?« je vprašala. Ivan je pokimal in mati ni spet dolgo mogla govoriti. Pa saj je bila zdaj samo srečna. Spet ga je videla, imela pri sebi. Sina, edinca. Nezakonsko dete, za katero je dala vso svojo mladost in je toliko pretrpela, pa bi vendar dala še življenje, če bi bilo treba! —

III.

Prišla je spet jesen in z njo dan odhoda. Ali zdaj sta se poslovila poslednjič.

»Mati, mati,« je stiskal Ivan materi roko. »Skrbite za zdravje! Ne mučite se preveč. To ni dobro za vas...«

Tako mu je bilo, kakor da še ne sme izpustiti njene roke, da ji mora povedati vse, da mogoče... ah, mogoče... ne, ne, to se ne sme zgoditi, to se ne bo zgodilo! Tako čudna slutnja ga je obšla.

Le zakaj ni rekla mati, naj ostane, naj ne odhaja? Tudi ona je nekaj slutila. Izreči pa tega ni mogla. Saj Ivan gre vendar študirat! In to bo za njega dobro in prav. Ne, ne, saj tega vendar ni mogla.

Tako pa je zdaj šel in ga ni več in ga ne bo videla nikoli več. —

O božiču je mati umrla.

SREČOLOV

V naši vasi smo priredili gasilski srečolov. Gasilec je trobil in klical številke. Zdajci je spet zatrobil in razglasil:

— Številka 182, — gos!

Tedaj se je Katica vsa srečna oglasila:

— O, to sem pa jaz!

DOBER LOVEC

Gospod Pokovec je malo predivje streljal in je ubil nekemu kmetu kozo. Nejevoljen je odšel kmetu odškodnino za ustreljeno žival. Kmet se mu je prav lepo zahvalil in dodal:

— Kaj pa, gospod, ali ne bi za spomin vzeli vsaj rogovja s seboj?

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Dobra paradižnikova solata. Bolj in bolj tudi Slovenci uživamo surove paradižnike, ki so res zelo koristni našemu zdravju. Paradižnikova solata je dobra skoraj k vsaki jedi, pa tudi sama je izvrstno užitna za malico. Paradižnikovo solato najbolje napraviš takole: paradižnike vržeš za pol minute v vrelo vodo, da jih lažje olupiš, ker so olupljeni boljši. (Nekateri uživalci pa seveda spet trdijo nasprotno, kar je pač stvar okusa.) Potem jih narežemo na rezine, polijemo s kisom povrh pa razporedimo ploščice čebule. Na vsako ploščico denemo ščepec sesekljanega petršilja. Marsikdo pa rad meša paradižnike z endivijo ali še zlasti s papriko. Vsekakor je paradižnik različno uporaben in priporočamo, da ga prihodnje leto vzgajate čim več. Še posebno navadite otroke nanj in kmalu boste videli, da bodo paradižnike uživali surove z isto slastjo kakor sočna jabolka.

Jajce s papriko. Na razbeljeni masti opravimo čebulo, potem pa pridenemo na koščke očiščeno in oprano zeleno papriko, ki jo nekaj časa dušimo. Ko je napol mehka, ji pridenemo opranih in narezanih paradižnikov in dušimo vse skupaj do kraja. Nazadnje primešamo stepeno jajce, sol in poper in vse skupaj dobro premešamo. Ko se jajce nekoliko strdi, je jed kuhana.

Krompir s peteršiljem. Droban nov krompir ostrgamo in operemo, nato ga stresemo v kozico, prilijemo vode, da sega do tri četrtine, osolimo, opoprmo, pridenemo sesekljanega petršilja in košček presnega masla, če ga imamo pri roki, nakar naj se počasi kuha. Ko izpari približno polovica vode in je krompir mehak, potresemo po vrhu še nekoliko sesekljanega petršilja, nakar postavimo jed takoj na mizo.

Ocvrte krompirjeve ploščice. Pol kilograma krompirja ali več — kakršna je pač družina — olupimo in narežemo na tanke okrogle ploščice, ki jih operemo in ocedimo, nato pa ocvremo na močno razbeljenem olju ali masti. Solimo jih šele potem, ko so ocvrte.

Praktični nasveti

Sušeno zelenjavo hranimo za zimo. Razen gob, o katerih smo že ponovno povedali, kako jih je treba shraniti za zimo, lahko pripravimo še marsikaj drugega, kar nam bo pozimi prav prišlo. To velja zlasti za zelenjavo. Korenja, peteršilja in zelene je do jeseni dovolj, pozimi pa vsega primanjkuje. Zato si napravimo nekaj zaloge, kar velja zlasti za nekmetovalce. Zelenjavo je treba očistiti in razrezati na paličice, ki so mezinec debele. Potem jo dobro nasolimo. Položimo jo na čisto desko, ali na širok pokrov košare, tako se koščki ne dotikajo. Tako pripravljeno zelenjavo denemo na sonce in jo nekaj dni pustimo, da se posuši. Zvečer jo spravimo vselej pod streho, da ne pade nanjo vlaga, prav tako jo seveda varujemo pred dežjem. Ko se je zelenjava na eni strani posušila, koščke obrnemo. Suho spravimo v belo platneno vrečko, jo dobro zavežemo, da se ne naprašči, in jo spravimo na hladnem, zračnem prostoru. Pred uporabo vzamemo vsake vrste zelenjave toliko, kolikor je bomo potrebovali in jo denemo najprej za nekaj časa v mlačno vodo, da se omešča. Šele pozneje naj pride v lonec, da bo prav služila svojemu namenu. Tudi petršiljevi zeleni listi se lepo posuše, če jih zvežemo v šopek in obesimo na hladno, — ne na sonce! Ko je listje čisto suho, ga spravimo v steklene kozarce in zavežemo, da se ne razdiši. Pozimi ga uporabljamo, kakor svež petršilj.

Limone so danes sicer nekoliko dražje kakor v mirnih časih vendar mora dobra gospodinja imeti vselej kak komad pri roki. To pa ne samo za čaj, marveč tudi za naglo pomoč pri čiščenju. Z limono najhitreje odstranjujemo madeže po rdečem in črnem vinu in po črnilu. Prav tako operemo z njo prepotene srajce, zarumenelo batistno perilo in rumene ali rjave čevlje. Z narezano citrono

izvrstno očistimo zarjavel štedilnik in okvir. Slednjič lahko z olupkom odstranimo madeže črnila s pohištva. Olup limone tudi napravi kožo na rokah in na obrazu zelo mehko in voljno, če se z njim umivamo.

Brž še nekaj važnih nasvetov! Za mleko imej posebno posodo, ki je nikdar ne upo-

rabljaj za drugo jed, ker se mleko zelo rado navzame vsakega okusa in vonja. Pa tudi rado se sesiri v nevajeni posodi. — Za meso in druga jedila imej druge kuhalnice, kakor za testenine. Saj kuhalnice niso draga reč! Kadar kuhaš meso, vzemi novo kuhalnico, ker ne sme biti mastna, pa tudi dišati ne sme po kakšni jedi. — Meso moramo pred uporabo vedno oprati in sicer presno meso v mrzli, prekajeno pa v topli vodi s krpico. Meso ne sme dolgo ležati v vodi, ker potegne mrzla voda iz njega najboljše sokove.

Neguimo male živali!

Razstava malih živali

Na letošnjem Ljubljanskem velesojmu od 4. do 13. oktobra bo prirejena obsežna razstava malih živali. Društvo rejcev malih živali bo razstavilo najboljše gospodarske pasme kuncev, kokoši, rac in golobov ter druge male živali. Poleg živali bodo na razstavi prikazani razni predmeti, ki so potrebni pri rejli malih živali, dalje vzorne kunčnice, hlevčki za kokoši in vse, kar zanima malega gospodarja. Razstavljalci iz raznih krajev pokrajine bodo poslali najlepše in najbolj izbrane živali; tako bo razstava pomembna tudi za vse one, ki se zanimajo za nakup. Skrbno se pripravljajo vse potrebno, da bo razstava v vsakem pogledu čim bolj popolna. Ob tej priliki se bo razvila obsežna propaganda za rejo malih živali, ki je pri nas posebno dandanes velikega pomena, saj imamo vse možnosti, da jo razvijemo do visoke vrednosti. Tudi najmanjši domačiji lahko prinaša znatne koristi. Čim prej si bodo posestniki malih družinskih hiš omislili male živali, tem prej bodo lahko uživali koristi svoje lastne prireje.

*

Kunčje meso je zelo užitno

Minili so časi, ko je veljala reja domačih kuncev za manjvredno gospodarsko panogo in so se z njo bavili le posamezni rejci. Navadno iz vrst malih ljudi. Vojne razmere pa so prinesle tudi v tem pogledu doka sprememb. Dandanes se z rejo domačih kuncev bavijo zelo mnogi ljudje, saj se zavedajo, da si morejo na preprost in lahek način priskrbeti meso, ki je postalo na mizi kmeta in meščana že prav redko. Ker tudi izgledi za bodočnost niso bogzna kako rožnati ter bo pomanjkanje prehrane, zlasti mesa, v prihodnje še mnogo večje, nam ravno kuncereja omogoča preskrbo dovoljnih količin mesa in to brez posebnih stroškov.

Kunčja samica srednje težke pasme skoti na leto vsaj 15 mladičev. Ti nam dajo v 1 letu okrog 50 kg mesa. Poleg mesa pa nam daje kunc še kožo, angorci tudi volno in še potrebni gnoj za vrt. Kunčje meso prekaša v redilnih snoveh celo kuretino in teletino, je lahko prebavno in zato primerna hrana zlasti za bolnike. V mnogih državah, kjer je vrednost kunčjega mesa izredno znana, posvečajo reji domačih kuncev vedno večjo pažnjo. V Nemčiji so že v letih pred sedanjo vojno použili do 60 milijonov kg kunčjega mesa, na Francoskem do 100 milijonov kg, v Italiji 45 milijonov kg. Tam najdete kunčje meso, pripravljeno kaj različno, na jedilnem listu v najboljših restavracijah in hotelih. Isto je v Švici, Belgiji, Angliji in drugod. Kunčje meso postaja dan za dnem bolj važno trgovsko in konsumno blago ter prava ljudska hrana. Poznavalci mesa celo trdijo, da je kunčje meso izmed vsel vrst mesa sploh najboljše in najfinejše.

Le pri nas so imeli in imajo mnogi še dandanes do kunčjega mesa čudne in naravnost smešne predsodke ter sploh veliko nezaupanje. Rajši otenjajo dan za dnem nezabeljen krompir in trdijo, da ne orenesejo kunčjega mesa. Kunčje meso pa ni samo silno redilno in lahko prebavljivo, ampak tudi zelo poceni. Zvoljo tega smemo pričakovati, da se bo

domačih kuncev tudi pri Slovencih še bolj razširila, zlasti med nižjimi sloji, ki si nikakor ne bodo mogli nabavljati drugega mesa. V času stisk in prehrabnih težav ima prav kuncereja zelo važno gospodarsko vlogo. Zato naj vsakdo, ki razpolaga s prostorom, pa bodisi na deželi ali v mestu, prične rediti domače kunce ter si na ta način skuša olajšati obstanek v sedanjih razgibanih časih.

*

Kadar se kokoši golijo

Preperjanje ali misenje perutnine je povsem naraven vsakoleten pojav. Kakor sesalci dlako, tako menja perutnina perje navadno v poznem poletju in v jeseni. Večina kokoši se preperja v septembru. Pri posameznih živalih pa se misenje zavleče celo v oktober. So pa tudi kure, ki menjajo perje že do konec avgusta ali pa še prej. Z misenjem se perutnina prav za prav pripravljata za zimo. Razcefrano, oguljeno in obrabljeno staro perje, ki jim izpada, nadomestijo z novim, bleščočim in tudi gostejšim. Vse kokoši pa se ne golijo enako močno.

Naš interes je, da pridobé kokoši čimprej prejšnjo moč in sposobnost ter začno nesti jajca. Zato jih je treba zadostno in pravilno krmiti, da si kmalu spet opomorejo. Slabo hranjene in shirane živali nam ne bodo prinašale dobička.

Na razvoj in tvorbo perja vpliva poleg druge močne hrane zlasti fosforno-kislo ali klajno apno, ki ga primešamo med mehko krmo. Prav tako učinkuje kostni zdrob (10—15 g na glavo in dan), ki vsebuje poleg beljakovin tudi apnenčeve spojine in maščobo. Odlične so tudi zdrobljene sveže kosti. Sončnično seme, ki ga pomešamo med žitno zrnje, tudi pospešuje preperjanje. Poleg tega dobi kurie perje po njem še prav poseben blišč in sijaj. Misenje pospešuje še deteljčni drobir, drobir mladih posušenih kopriv, zelenjava, zlasti regrat, ki ga zrezanega primešamo med mehko krmo. Da pa kokoši ohranijo tek, je potreba hrano čim pogosteje menjavati. Da pospešimo prebavo, dodajamo med mehko krmo raznovrstno zrezano zelenjavo, celo čebulo, zeleno in por. V majhnih količinah primešamo še razne dišavnice, kakor: majaron, timijan in dr.

Poleg močne krme pa moramo nuditi kokošim v času misenja primerno zavetje. Poskrbimo, da bo kurnica predvsem topla, suha in zračna ter brez prepaha, ki zlasti v tem času živalcem skrajno škodi. Večkrat jo temeljito prečistimo in po potrebi tudi razkužimo, da se v njej ne razmnoži razni mrčes. Ob deževnem in vetrovnem vremenu imejmo kokoši zaprte. Misenje je navadno v 4—6 tednih končano. Kdor posveča v tem času svojim kokošim vsaj malo pozornosti, mu bodo delo in trud obilo poplačale s vrjednimi nesentjem. Nad 3 leta stare kokoši, ki se jih ne splača še nadalje rediti, zakoljemo brž ko prenehajo nesti ter ne čakamo, da se šele ogolijo. Ker porabljamisajajoče se kokoši maščobo za tvorbo perja, so navadno tudi suhe. Kar že mora pod nož, t. j. stare kokoši, slabe nesnice, petelini, ki so odslužili, jih zakoljemo, predno se začno misati. Nesnost nojema s starostjo, zato odstrani vse nad tri leta stare kokoši!

Po širnem svetu

Zanimivosti nedavnega solnčnega mrka

Prejšnjo nedeljo dopoldne je prebivalstvo Vzhodne in Srednje Azije imelo priliko opazovati popoln solnčni mrk, kakršnega ljudje v teh krajih že celih 300 let niso videli. Poročilo iz Šanghaja pravi, da se je v osrednji azijski Rusiji ta izredni solnčni mrk začel v nedeljo od desetih dopoldne po šanghajskem času. Po 27 minutah so ga potem že videli tudi na Kitajskem. Trajal je 3 minute in 19 sekund.

Že pred več meseci so se zvezdoslovci že tedaj zanimali za ta solnčni mrk in se kar najskrbneje pripravili za njegovo opazovanje, da bi morda zvezdoslovno znanost pri tej priliki obogatili z novimi ugotovitvami. Odšle so tedaj številne znanstvene odprave iz evropske Rusije v kraje srednje Azije ter tam organizirale posebne opazovalnice. Razpostavile so se v številnih krajih, kjer se jim je zdelo, da bo opazovanje solnčnega mrka čim bolj uspešno. Tako so, oborožene z vsemi potrebnimi opazovalnimi pripravami, poča-

kale na 21. september, ko je bil solnčni mrk v Osrednji Aziji in na Kitajskem napovedan.

Tako potrjuje zdaj tudi poročilo iz Šanghaja, da so različne znanstvene odprave, ki so se razpostavile na ugodnih krajih, z velikim zanimanjem in gotovo tudi uspehom opazovale nedeljski popolni solnčni mrk. Med drugim poročajo, da je v opazovalnici Cikavej italijanski ravnatelj, pater Oherzi, skupno z drugimi učenjaki omenjenega zavoda, opazoval učinek tega mrka na magnetno iglo, izžarevanje raznih vrst žarkov in vremenske pojave.

Za konec pa šangajsko poročilo še pripominja, kako si kitajsko ljudstvo razlaga solnčni mrk. Takole pravi: »Kitajske ljudske množice, ki se še vedno tako drže svoje tisočletnega izročila, so streljale pri tej priliki iz tisočev možnarjev v obrambo solnca v njegovem boju z nebesnim psom, ki je hotel solnce požreti in s tem vreči človeštvo v večne razprtije.«

Nemčija potrebuje ogromno krompirja

Nemški državni tajnik Backe v ministrstvu za prehrano je objavil članek o oskrbi Nemčije s krompirjem. Čeprav še ni mogoča končna sodba o letošnjem pridelku, je že sedaj mogoče ugotoviti, da je letina krompirja dobra, četudi ne bo dosegla lanske rekordne letine. Ne glede na dober pridelok krompirja za človeško prehrano je znašala v Nemčiji pred vojno 12 do 13 milijonov ton, zaradi omejitve potrošnje drugih živil pa se je v teku vojne dvignila na okrog 22 do 23 milijonov ton. Navzlic povečanju potrošnje pa bo zadostovala ena tretjina letošnjega pridelka,

da se krije potreba prehrane. V zadnjih letih pred vojno je znašal nemški pridelok krompirja nekaj nad 50 milijonov ton, lani pa je dala letina rekordni donos 70 milijonov ton. Pomanjkanja krompirja za prehrano se torej ni bati, čeprav bo večja potrošnja kakor pred vojno vplivala na porabo krompirja za krmo in za industrijsko predelavo. Na drugi strani pa predstavlja večja potrošnja za prehrano, ki znaša nad 10 milijonov ton, znatno dodatno obremenitev transportnih sredstev. Za prevoz te dodatne količine bodo morale dati nemške državne železnice na razpolago

625.000 vagonov ali 12.500 tovornih vlakov. Državni tajnik Backe posebno opozarja javnost na potrebo štednje s krompirjem. Zlasti je treba paziti, da se krompir v kleti ne pokvari. Tudi pri potrošnji je treba štedljivo postopati. Gospodinje naj ne lupijo krompirja pred kuho. Uporaba strojev za lupljenje krompirja pa se mora prepovedati, ker se pri lupljenju s takimi stroji izgubi 30% krompirja.

*

× **Velika železniška nesreča v Svici.** Na železniški progi Bern—Thun se je pripetila katastrofa. Pri postaji Vithrach sta trčila skupaj ekspresni in lokalni vlak. Sunek je bil tako silovit, da se je lokomotiva ekspresnega vlaka zarila v lokomotivo drugega vlaka. Na 20 m dolgem odseku proge leži kup razvalin razbitih vagonov, zvitih tračnic ter potrganih električnih vodov. Reševalna dela, ki so se takoj pričela, so zelo težavna. Najmanj šest železniških vozov je bilo popolnoma razbitih. Točno število žrtev še ni ugotovljeno, po prvih podatkih pa je bilo 11 ljudi ubitih in 20 ranjenih. Bati se je, da je še več potnikov pod ruševinami. Oblasti so uvedle preiskavo, da se dožene vzrok nesreče.

× **Strašna avtomobilska nesreča v Maroku.** Na cesti med Aourom in Marakešem se je pripetila huda prometna nesreča. Avtobusu, ki je bil natrpano poln potnikov, so odpovedale zavore in voz je vrglo v 100 metrov globok prepad pod cesto. Pri tem je bilo 10 potnikov ubitih, 56 pa ranjenih, med njimi tretjina s hudimi poškodbami.

× **Žaba ga je zadušila.** Neki 63letni poljedelski delavec iz Comessa v Luksemburgu je imel čudno navado, da je požiral žive žabe. To se mu je zdaj grdo maščevalo. Pred nekoliko dnevi je ujel na polju spet takšno »slašico« in jo vtaknil v usta. Toda žaba mu je obtičala v grlu in preden so mu mogli pomagati, se je zadušil.

Obnavljajte naročnino!

Odločitev

To je bilo v tistih poznopoletnih dneh, ko se pojavljajo ob hladnih večerih prvi pozdravi prihajajoče jeseni, ko rumene kostanje in drevedrehe in se bude v srcih tihe, melanholične sanje.

Bilo je v prvih dneh aster in krizantem.

Spoznala sva se na izletu.

Bila je lepa, a še bolj prikupna. Izredno prikupna in živahna. V družbi so jo klicali Aranka, njeno pravo ime pa je bilo drugačno. S svojo živahnostjo je oživljala vso okolico in delila svoje ljubeznivosti kakor boginja razposajene razigranosti.

Postala sva si prijateljca. Najino prijateljstvo je bilo čisto kakor pomladno nebo. Prijateljstvo dveh duš, dveh src — nič več in nič manj. Roko v roki sva hodila po rumenih alejah, osamelih ulicah predmestij in tih bregovih šumeče reke.

Najini duši sta se pretapljali v tihi skladnosti dveh, ki sta ubežala hrupu, da se odpočijeta v tišini, ki ne pozna trpljenja delovnih dni, ki sije v zarji svete nedeljske blaženosti.

Kakor sen so tekli dnevi poznega poletja; zamirali so topli žarki solnca. Prihajala je jesen.

Bil je zopet večer, poln pobožne tišine, ko sva šla roko v roki po rumenečem gaju. Aranka je bila čudna, spremenjena. Opazil sem, da je legla na njeno vedro dušo senca; čutil sem trepet njene mehke roke.

Nenadno je obstala.

Njene globoke oči so se zazrle v nemi mrak; njeno telo je stresel trepet in na rožnatih ustnah je kakor odmev zamrlega vzdihla zatrepetal šepet:

»Jutri, jutri...«

Mehka roka je bolesto sdsnila mojo.

»Jutri, jutri...«

Vprašujoče sem se zastrmel v njen zardeli obraz.

»Aranka?...«

»Jutri se odloči moja usoda...«

Tiho, komaj slišno je spregovorila te besede.

»Nisem ti povedala, da imam ženina. Med trumo onih, ki se pehajo za menoj, mi je on najmanj všeč. Bogat trgovec je... Starši pritiskajo name kakor morejo le oni, ki so že davno pozabili na svojo mladost, na pesem svojega srca, na sladko melodijo pomladi. Jutri me zasnubi. Moj odgovor hoče.«

»Ta odgovor more biti samo eden. Aranka!«

»Samo ena beseda; ali katera?«

»Ne!«

»Ali pa: da!«

»Če ga ne ljubiš?«

»Ako rečem 'da', prodam s to edino besedo svoje lastno telo. Da, telo, kajti duše ni mogoče prodati. Vržem se v globino, kjer skoprim od groze in utonem — ali pa pobegnem v dvojno življenje... Ako rečem 'ne', razbijem sen onih, ki sem jim edini cvet življenja. Razbijem načrte sijajne stavbe bodočnosti, ki so mi jo gradili od prve radosti in bolesti polne ure prihoda. To je teža odločitve, teža jutrnega dne.«

Preko njenega lepega obraza je šinila bolest, ki mi je bila skrivnostno razodetje nepokvarjene, čiste duše.

Nikdar prej še nisem videl na tem obrazu usmeva bolesti.

Ko nož ostra bolečina mi je preklala srce in z njo je vstala v meni silna volja, pripravljena razdreti delo vesoljnega stvarstva v rešitev njenega življenja.

»Ne, Aranka, nikdar ne porečeš, da'; in tudi če bi bilo treba za to premeniti tok reke. Pljunil bi na najino prijateljstvo, oskrnil bi samega sebe, če bi ti dovolil, da poneseš na trg svoje življenje, da ga prodaš za srebrnike. Za ceno lastnega življenja ti tega ne dovolim. Tudi če izmučena do smrti tisočkrat porečeš 'da', kupčija se ne bo izvršila. Ne iščem plačila, ker bi omadeževalo moje prijateljstvo in ponižalo tvoje zaupanje, pripravljen pa sem na vsako žrtev, ki jo zahteva. Edini odgovor je 'ne!' — ali pa...«

Nisem izrekel do konca.

V nemi bolečini sem vzel njen obrazek v svoje dlani in se zazrl v globino sinjih oči. Moja duša je iskala njene, da ji razodene na ustnah zamrlo, neizgovorjeno besedo.

»Aranka!«

V hladnem mraku so šelestele krone starih kostanjev.

Razumela je mojo misel in vedela, da sem ji resničen prijatelj.

»Hvala ti!« je zašepetala. »Te žrtve ne zahtevam; njena teža bi nadkrilila ono drugo. Zdaj vem, da je mogoče samo en odgovor — da ni več izbire...«

Molče sva šla dalje svojo pot v poznopoletni večer.

Za vrtnimi ograjami so se v lahнем vetru sklanjale pestre rože.

Poslovala sva se brez besed.

Kako dolga je bila ona noč, kako neskončno dolga!

V urah brez spanja sem mislil na Aranko, na njeno mladost, na njeno solnčno dušo, ki jo hočejo prikleniti v ledeni mrak. Mimo mene so šle slike prodanega življenja. Še v polsnu se mi je zdelo, da se gola lobanja sklanja k njenim rožnatim ustnam in v grozi sem zaklical njeno ime.

Kakor reka po ravnini, so se vplekle ure dneva. Kljubujoče je zastajalo solnce na nebu in jaz sem tako pričakoval večera, svidenja.

Reka je šumela svojo večno enolično pesem. V aleji je šuštel rumeneče listje.

Tiho so prihajali njeni koraki...

»Aranka?«

»Šlo je mimo!«

Na ustnah ji je zaigral stari resnični nasmeh.

»Mimo?«

»Zahtevala sem odgoditev.«

»Odgoditev?«

»Za eno leto...«

»Za čas življenja.«

Zasmejala se je in šla sva v družbo, v veselo, razposajeno družbo, da proslaviva trenutek, ko je usoda zapustila sled njenih stopinj.

Nikdar ni bila tako razigrana kakor tisti večer.

To je bilo fakrat, ko so cvetele prve astre in krizanteme. Ob dihu prvih jesenskih sap.

Ali se res vrne še kdaj, kupovalec življenja? —

M. Skalar.

Smeh je zdravje :::::

V GOSTILNI

— Oštir, povejte mi no, tole naj bi bila srnina? Saj to je vendar čisto navadna govedina.

— Nekaj vam moram povedati, dragi gost: ta srnica je bila udomačena.

PRED SODNIKOM

Sodnik: »Tegale gospoda ste ponoči v zakotni ulici s kolom udarili po glavi. Ali morete to tajiti?«

Obtoženec: »Bi že tajil, gospod sodnik, če mislite, da bo kaj pomagalo.«

VESTNA SLUŽKINJA

Gospa: »Slišite, Marička, teden dni je, kar sem vam dala to pisemce, da ga vržete v nabiralnik!«

Služkinja: »Seveda, gospa! Ampak tako lepo je dišalo, da sem ga dala za nekaj časa v omaro med svoje perilo.«

PREPIR V ZAKONU

Gospod Vrankar in njegova žena sta se sprla.

Ona mu je zažugala, da ga bo zapustila.

Nekaj časa jo je tolažil, potem se je naveličal njene cmerike in je odšel v urad. Ko se je opoldne vrnil, ni bilo žene nikjer.

Na posteljni omarici je pa našel listek:

— Nikoli več se ne vrnem. Glej, da ne pozabiš vsak večer zaliti mojih rož.

NA LOVU

— Hudirja, pazite! Zadnjič ste merili na zajca, zadeli ste pa mene.

— No, bom pa danes izpremenil način: meril bom na vas, morda zadenem zajca.

BOJEČA ŽENA

Prijatelj reče prijatelju:

— Nekam truden si videti, dragi.

— Kaj si hočeš, moja žena se boji tatov. Takoj me zbudi, kadar sliši kak šum.

— Pa saj dolgoprstniki ne delajo šuma.

— To sem ji dopovedal, ampak zdaj me zbudi vselej ponoči, kadar nič ne sliši.

NERODNO VPRAŠANJE

Zupanov sinko je zadnjič prišel iz šole in je pri kosilu vprašal očeta:

— Atej, atej, kdo pa so to: naši predniki?

— No, jaz sem na primer tvoj prednik.

Tedaj se je sinko jako začudil in vprašal:

— Atej, zakaj pa naj bomo na svoje prednike ponosni?

Najvišje dopustne cene na ljubljanskem trgu

Z odlokom Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino določene najvišje cene veljajo od ponedeljka 20. septembra zjutraj do nedelje 5. oktobra zvečer. Najvišje cene, ki je dovoljeno po njih prodajati v ceniku naveden oblogo v Ljubljani in ga plačevati, so naslednje:

Domači krompir na drobno 1.20 L; zeljnate glave na drobno izpod 10 kg 0.70 L; zeljnate glave na debelo 0.60 L; kisló zelje 2.30 L; repa na drobno izpod 10 kg 0.70 L; repa na debelo 0.50 L; kislá repa 2 L; rdeče zelje 0.80 L; ohrovt 0.80 L; koleraba 1 L; rumena koleraba 0.50 L; rdeča pesa 1.50 L; rdeči korenček brez zelenja 2 L; rumeno korenje 0.50 L; petršilj 2.50 L; domača zelena paprika 2.50 L; domača čebula 2 L; šalota 2 L; česen 25 glavic na kilogram 3 L; jedilne buče 0.50 L; kumare 1.20 L; kumarice za vlaganje, 30 komadov na kilogram 3 L; majhne kumarice za vlaganje po 125 komadov na kilogram 8 L; domači visoki stročji fižol 250 L; luščeni fižol 3 L; glavната solata 2.50 L; endivijska 2 L; mehka švinača 2.50 L; trda švinača 1.50

L; domači paradižniki 1.50 L; liter robidnic ali kopin 2 L; liter svežih bezgovi hjadog 1 L; kilogram suhega lipovega cvetja 15 L. Domača jabolka I. namizna 3 L; domača jabolka II. vrste 2 L; domača jabolka za vkuhanje, nedozorela, črvoja, nagnita, obtolčena 1.50 L; domače breskve 3 L; domače češplje 3 L; domače hruške 2 do 4 L. Sveže gobe: a) rumeni in rjavi ježek, rumena griva (medvedove tačke ali parkeljci), mrtvaška trobenta, rumena trobenta, štorovke, zimske kolobarnice (sivke) liter 1 L; b) lisičke liter 1.50 L; c) sirovke, cigani, možek (jelenov jezik) liter 2 L; d) turki, brezovi gobani z mladimi in trdimi klobuki, mladi čebularji, maslenke kilogram 3 L; e) jurčki za vlaganje z odprtim klobukom 10 L; jurčki z odprtim klobukom 6 L.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo vse cene za kilogram. Dovoljeno in tudi mogoče je vse blago prodajati ceneje, najstrožje je pa prepovedano prodajanje vsega navedenega blaga dražje kakor določajo te cene.

Neveste v hišah na drevesih

Hiše na drevesih? Da. In ali veste, kje jih imajo, čemu in komu služijo? Na Novi Gvineji jih lahko vidite, če vas po kakršnem koli naključju pot privede tja. Tam daleč na Novi Gvineji, na velikem otoku med Tihim in Indijskim oceanom, se dekleta zelo mlada može. Na moštitev pa se pripravljajo precej drugače, kakor pri nas, kjer se v dosti primerih sploh ne pripravljajo. Ženini imajo na Novi Gvineji čudne zahteve. Njihove izvoljenke morajo biti najmanj štirinajst dni pred »poroko« popolnoma ločene od ostalih ljudi. V ta namen jim zgrade majhne hišice visoko na drevesih, in v te hišice zapro tistih štirinajst dni pred poroko mlade gvinejske neveste, da potem stopijo »očiščene« v zakon.

Hišice na drevesih, te svojevrstne »očiščevalnice« za neveste, zgrade zanje njihovi starši. Postavljene so visoko kje v drevesni rogovi tako, da je vanje mogoče priti le s pomočjo visoke lestve, nikakor pa ne po debelu. Neveste ostanejo v teh hišicah, kakor rečeno, štirinajst dni in ves ta čas ne smejo z drevesa. Celó hrano jim nosijo po lestvi.

Ko preteče tistih štirinajst dni »očiščevanja« ali »pokore« smejo stopiti spet na tla in ženini se potem z njimi poročé, kajti tak štirinajstdnevni zapor jim služi v dokaz, da so njihove neveste nepokvarjene, oziroma da so se vsaj tistega pol meseca pošteno zadržale, ko so bile čisto ločene od ostalega sveta, v hišicah na drevesnih rogovllah.

KMETSKE HRANILNI IN POSOJILNI DOM

zadruga z neomejenim jamstvom

v Ljubljani - Tavčarjeva ulica 1

žiro račun pri Narodni banki — Račun Poštne hranilnice št. 14.257
Brzjav: »Kmetiskidom« — Telefon št. 28-47

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun

Daje posojila. — Eskontuje menice. — Izršuje ostale denarne posle.

Za vse vloge nudi popolno varnost!
Zaupajte domačemu denarnemu zavodu!